

مرور برخی مواد قانون بیمه تامین اجتماعی

تعاریف - کلیات

ماده ۱- به منظور اجرا و تعمیم و گسترش انواع بیمه های اجتماعی واستقرار نظام هماهنگ و متناسب با برنامه ای تامین اجتماعی سازمان تامین اجتماعی که در این قانون سازمان نامیده می شود تشکیل می گردد.

ماده ۲- تعاریف :

- ۱- بیمه شده شخصی است که راسات مشمول مقررات تامین اجتماعی بوده و با پرداخت مبالغی به عنوان حق بیمه حق استفاده از مزایای مقرر در این قانون را دارد.
- ۲- خانواده بیمه شده شخص یا اشخاصی هستند که به تبع بیمه شده از مزایای موضوع این قانون استفاده می کنند.
- ۳- کارگاه (در قانون تامین اجتماعی) محلی است که بیمه شده به دستور کارفرما یا نماینده او در آنجا کار می کند.
- ۴- کارفرما (در قانون تامین اجتماعی) شخص حقیقی یا حقوقی است که بیمه شده به دستور یا به حساب او کار می کند. کلیه کسانی که به عنوان مدیر یا مسئول عهده دار اداره کارگاه هستند نماینده کارفرما محسوب می شوند و کارفرما مسئول انجام کلیه تعهداتی است که نمایندگان مزبور در قبال بیمه شده به عهده می گیرند.
- ۵- مزد یا حقوق یا کارمزد در این قانون (قانون تامین اجتماعی) شامل هر گونه وجه و مزایای نقدی یا غیر نقدی مستمر است که در مقابل کار به بیمه شده داده می شود.
- ۶- حق بیمه عبارت از وجهی است که به حکم این قانون و برای استفاده از مزایای موضوع آن به سازمان پرداخت می گردد.
- ۷- بیماری، وضع غیر عادی جسمی یا روحی است که انجام خدمات درمانی را ایجاب می کند یا موجب عدم توانایی موقت اشتغال به کار می شود یا اینکه موجب هر دو در آن واحد می گردد.
- ۸- حادثه از لحاظ این قانون اتفاقی پیش بینی نشده که تحت تاثیر عامل یا عوامل خارجی در اثر عمل یا اتفاق ناگهانی رخ می دهد و موجب صدماتی بر جسم یا روان بیمه شده می گردد.

۹- غرامت دستمزد بوجهی اطلاق می شود که در ایام بارداری بیماری و عدم توانایی موقت، اشتغال به کار و عدم دریافت مزد یا حقوق به حکم این قانون به جای مزد یا حقوق به بیمه شده پرداخت می شود.

۱۰- وسایل کمکی پزشکی (پروتزواتر) وسایل هستند که به منظور اعاده سلامت یا برای جبران نقص جسمانی یا تقویت یکی از حواس به کار می روند.

- کمک ازدواج مبلغی است که طبق شرایط خاصی برای جبران هزینه های ناشی از ازدواج به بیمه شده پرداخت می گردد.

۱۲- کمک عائله مندی مبلغی است که طبق شرایط خاص در مقابل عائله مندی توسط کارفرما به بیمه شده پرداخت می شود.

۱۳- از کارافتادگی کلی عبارت است از کاهش قدرت کار بیمه شده به نحوی که نتواند با اشتغال به کار سابق یا کار دیگری بیش از (۳)/ (۱) از درآمد قبلی خود را به دست آورد.

۱۴- از کارافتادگی جزئی عبارت است از کاهش قدرت کار بیمه شده به نحوی که با اشتغال به کار سابق یا کار دیگر فقط قسمتی از درآمد خود را به دست آورد.

۱۵- بازنشستگی عبارت است از عدم اشتغال بیمه شده به کار به سبب رسیدن به سن بازنشستگی مقرر در این قانون .

۱۶- مستمری عبارت از وجهی است که طبق شرایط مقرر در این قانون به منظور جبران قطع تمام یا قسمتی از درآمد به بیمه شده و در صورت فوت او برای تامین معیشت بازماندگان وی به آنان پرداخت می شود.

۱۷- غرامت مقطوع نقص عضو مبلغی است که به طور یکجا برای جبران نقص عضو با جبران تقلیل درآمد بیمه شده به شخص او داده می شود.

۱۸- کمک کفن و دفن مبلغ مقطوعی است که به منظور تامین هزینه های مربوط به کفن و دفن بیمه شده در مواردی که خانواده او این امر را به عهده می گیرند پرداخت می گردد.

ماده ۳- تامین اجتماعی موضوع این قانون شامل موارد زیر می باشد:

الف - حوادث و بیماریها.

ب - بارداری .

ج - غرامت دستمزد.

د - از کارافتادگی .

ه - بازنشستگی .

و - مرگ .

تبصره - مشمولین این قانون از کمکهای ازدواج و عائله مندی طبق مقررات مربوط برخوردار خواهند شد.

ماده ۴- مشمولین این قانون عبارتند از:

الف - افرادی که به هر عنوان در مقابل دریافت مزد یا حقوق کار می کنند.

ب - صاحبان حرف و مشاغل آزاد.

ج - دریافت کنندگان مستمریهای بازنشستگی، از کارافتادگی و فوت .

تعریف بیمه شده

براساس قانون و مقررات تامین اجتماعی هر کارگری که برای کارفرمایی کار می کند و از او حقوق یا دستمزد (نقدی یا غیرنقدی) دریافت می کند. اگر مشمول سایر قوانین بیمه ای کشور نباشد، مشمول قانون تامین اجتماعی است و از زمانی که تحت پوشش قرار گیرد بیمه شده محسوب می شود. بنابر این بیمه شده به کسی اطلاق می شود که رأساً مشمول مقررات تأمین اجتماعی بوده و با پرداخت مبالغی به عنوان حق بیمه، حق استفاده از مزایای مقرر در این قانون را دارد.

حقوق بیمه شدگان

حقوق بیمه شدگان ناشی از تکالیف و تعهداتی است که بر پایه قانون و مقررات تامین اجتماعی بر عهده سازمان تامین اجتماعی قرار گرفته است برخی از این حقوق به شرح زیر است:

هر کارگری (که مشمول قانون تامین اجتماعی باشد) حق دارد از اولین روز اشتغال به کار تحت پوشش بیمه اجتماعی قرار گیرد و می تواند از سازمان تامین اجتماعی احقاق این حق را در چارچوب اختیارات قانونی سازمان درخواست نماید

بیمه شدگان حق دارند به قوانین و مقررات و دستورالعملهایی که حقوق و تکالیف آنان را نسبت به سازمان تامین اجتماعی بیان می کند دسترسی داشته باشند در این زمینه سازمان تامین اجتماعی باید ضمن ارائه اطلاعات مناسب ابهامات موجود در آنها را نیز برطرف نماید

بیمه شدگان حق دارند در ازای ایام اشتغال و پرداخت حق بیمه از مزایای مقرر در قانون (تعهدات سازمان) مانند بیمه حوادث، بیماریها، بارداری، غرامت دستمزد ایام بیماری و بارداری، بازنشستگی، از کارافتادگی، فوت و... برخوردار شوند. بنابراین سازمان مکلف است با تشکیل پرونده انفرادی برای هریک از بیمه شدگان درگردآوری و نگهداری سوابق آنان تلاش لازم را بعمل آورد

بیمه شدگان و افراد تحت تکفل آنان حق دارند متناسب با نیاز خود از خدمات درمانی سازمان تامین اجتماعی برخوردار شوند. این خدمات صرفاً تابع نیاز آنها است و سازمان نمی تواند خدمات درمانی قابل ارائه به هر بیمه شده را با میزان حق بیمه پرداختی او مرتبط نماید

تعهدات سازمان تامین اجتماعی درقبال هر بیمه شده مشروط به تداوم اشتغال او در کارگاه مشمول قانون است اما اگر برای بیمه شده ای که تحت پوشش قرار گرفته برای مدتی از طرف کارفرما حق بیمه پرداخت نشود سازمان تامین اجتماعی نمی تواند تعهدات خود و حقوق بیمه شده را نادیده بگیرد. (در این موارد سازمان ضمن انجام تعهدات خود به بیمه شده حق بیمه یاد شده را از کارفرما وصول می نماید)

بیمه شدگان حق دارند در صورتی که برخی از تصمیمات، مصوبات یا عملکرد سازمان تامین اجتماعی موجب تضییع حقوق قانونی آنان شود، ابطال آن واحقاق حق خود را از دیوان عدالت اداری بخواهند

بیمه شدگان حق دارند به هنگام تغییر شغل یا جابجایی محل اشتغال آنان از شعبه تامین اجتماعی بخواهند که سوابق بیمه ای آنان را به طور یکجا در شعب واقع در آخرین محل اشتغال گردآوری و نگهداری نماید. سازمان تامین اجتماعی مکلف به پذیرش این درخواست ها بوده و در صورتی که در این جابجایی ها به سوابق بیمه شده لطمه ای وارد شود مسئول می باشد

بیمه شدگان حق دارند در صورتی که سوابق آنان نزد سازمان تامین اجتماعی منجر به ایجاد مزایای قانونی نزد سایر سازمانها و موسسات (مانند بانک ها) یا احقاق حق از دست رفته آنان می شود گواهی این سوابق را از شعب تامین اجتماعی تقاضا نمایند

قانون بیمه بیکاری

ماده ۱ - کلیه مشمولین قانون تامین اجتماعی که تابع قوانین کار و کار کشاورزی هستند مشمول مقررات این قانون می باشند.

تبصره - گروههای زیر از شمول مقررات این قانون مستثنی هستند:

۱ - بازنشستگان و از کارافتادگان کلی.

۲ - صاحبان حرف و مشاغل آزاد و بیمه شدگان اختیاری.

۳ - اتباع خارجی.

ماده ۲ - بیکار از نظر این قانون بیمه شده ای است که بدون میل و اراده بیکار شده و آماده کار باشد.

تبصره ۱ - بیمه شدگانی که به علت تغییرات ساختار اقتصادی واحد مربوطه به تشخیص وزارتخانه ذیربط و تایید شورای عالی کار بیکار موقت شناخته شوند نیز مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

تبصره ۲ - بیمه شدگانی که به علت بروز حوادث قهریه و غیر مترقبه از قبیل سیل، زلزله جنگ، آتش سوزی و... بیکار می شوند با معرفی واحد کار و امور اجتماعی محل از مقرری بیمه بیکاری استفاده خواهند کرد.

ماده ۳ - بیمه بیکاری به عنوان یکی از حمایت های تامین اجتماعی است و سازمان تامین اجتماعی مکلف است با دریافت حق بیمه مقرر، به بیمه شدگانی که طبق مقررات این قانون بیکار می شوند مقرری بیمه بیکاری پرداخت نماید.

ماده ۴ - بیمه شده بیکار با معرفی کتبی واحد کار و امور اجتماعی محل از مزایای این قانون منتفع خواهد شد.

تبصره - بیکاران مشمول این قانون کلیه حقوق و مزایا و خسارات مربوطه (موضوع قانون کار) را دریافت خواهند کرد.

ماده ۵ - حق بیمه بیکاری به میزان (۳٪) مزد بیمه شده می باشد که کلاً توسط کارفرما تامین و پرداخت خواهد شد.

تبصره - مزد بیمه شده و نحوه تشخیص تعیین حق بیمه بیکاری، چگونگی وصول آن، تکلیف بیمه شده و کارفرما و همچنین نحوه رسیدگی به اعتراض، تخلفات و سایر مقررات مربوطه در این مورد بر اساس ضوابطی است که برای حق بیمه سایر حمایت های تامین اجتماعی در قانون و مقررات تامین اجتماعی پیش بینی شده است.

ماده ۶ - بیمه شدگان بیکار در صورت احراز شرایط زیر استحقاق دریافت مقرری بیمه بیکاری را خواهند داشت:

الف - بیمه شده قبل از بیکار شدن حداقل (۶) ماه سابقه پرداخت بیمه را داشته باشد. مشمولین تبصره (۲) ماده (۲) این قانون از شمول این بند مستثنی می باشد.

ب - بیمه شده مکلف است ظرف (۳۰) روز از تاریخ بیکاری با اعلام مراتب بیکاری به واحدهای کار و امور اجتماعی آمادگی خود را برای اشتغال به کار تخصصی و یا مشابه آن اطلاع دهد. مراجعه پس از سی روز با عذر موجه و با تشخیص هیات حل اختلاف تا سه ماه امکان پذیر خواهد بود.

ج - بیمه شده بیکار مکلف است در دوره های کارآموزی و سوادآموزی که توسط واحد کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی و یا سایر واحدهای ذیربط با تایید وزارت کار و امور اجتماعی تعیین می شود شرکت نموده و هر دو ماه یک بار گواهی لازم در این مورد را به شعب تامین اجتماعی تسلیم نماید.

تبصره ۱ - کارگرانی که در زمان دریافت مقرری بیمه بیکاری به شغل یا مشاغل گمارده می شوند که میزان حقوق و مزایای آن از مقرری بیمه بیکاری متعلقه کمتر باشد مابه التفاوت دریافتی بیمه شده از حساب صندوق بیمه بیکاری پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲ - مدت دریافت مقرری بیمه بیکاری جز سوابق پرداخت حق بیمه، بیمه شده از نظر بازنشستگی، از کارافتادگی و فوت محسوب خواهد شد.

ماده ۷ - مدت پرداخت مقرری بیمه بیکاری و میزان آن به شرح زیر است:

الف - جمع مدت پرداخت مقرری از زمان برخورداری از مزایای بیمه بیکاری اعم از دوره اجرای آزمایشی و یا دائمی آن برای مجردین حداکثر (۳۶) ماه و برای متاهلین یا متکلفین حداکثر (۵۰) ماه بر اساس سابقه کلی پرداخت حق بیمه و به شرح جدول ذیل می باشد:

سابقه پرداخت حق بیمه		حداکثر مدت استفاده از مقرری جمعاً با احتساب دوره های قبلی
		برای متاهلین یا مکلفین
از ۶ ماه لغایت ۲۴ ماه	۶ ماه	۱۲ ماه
از ۲۵ ماه لغایت ۱۲۰ ماه	۱۲ ماه	۱۸ ماه
از ۱۲۱ ماه لغایت ۱۸۰ ماه	۱۸ ماه	۲۶ ماه
از ۱۸۱ ماه لغایت ۲۴۰ ماه	۲۶ ماه	۳۶ ماه
از ۲۴۱ ماه به بالا	۳۶ ماه	۵۰ ماه

تبصره - افراد مسن مشمول این قانون که دارای ۵۵ سال سن و بیشتر می باشند مادامی که مشغول به کار نشده اند می توانند تا رسیدن به سن بازنشستگی تحت پوشش بیمه بیکاری باقی بمانند.

ب - میزان مقرری روزانه بیمه شده بیکار معادل (۵۵٪) متوسط مزد یا حقوق و یا کارمزد روزانه بیمه شده می باشد. به مقرری افراد متاهل یا متکفل ، تا حداکثر (۴) نفر از افراد تحت تکفل به ازای هر یک از آنها به میزان (۱۰٪) حداقل دستمزد افزوده خواهد شد. در هر حال مجموع دریافتی مقرری بگير نباید از حداقل دستمزد کمتر و از (۸۰٪) متوسط مزد یا حقوق وی بیشتر باشد.

ج - مقرری بیمه بیکاری از روز اول بیکاری قابل پرداخت است .

تبصره ۱ - متوسط مزد یا حقوق روزانه بیمه شده بیکار به منظور محاسبه مقرری بیمه بیکاری عبارت است از جمع کل دریافتی بیمه شده که به ماخذ آن حق بیمه دریافت شده در آخرین (۹۰) روز قبل از شروع بیکاری تقسیم بر روزهای کار، و در مورد بیمه شدگانی که کارمزد دریافت می کنند آخرین مزد عبارت است از جمع کل دریافتی بیمه شده که به ماخذ آن حق بیمه دریافت شده در آخرین (۹۰) روز قبل از شروع بیکاری تقسیم بر (۹۰) در صورتی که بیمه شده کارمزد، ظرف (۳) ماه مذکور مدتی از غرامت دستمزد استفاده نموده باشد متوسط مزدی که مبنای محاسبه غرامت دستمزد قرار گرفته به منزله دستمزد ایام بیکاری تلقی و در محاسبه منظور خواهد شد.

تبصره ۲ - افراد تحت موضوع این ماده عبارتند از:

۱ - همسر (زن یا شوهر)

۲ - فرزندان اناث مادام که ازدواج ننموده و فاقد حرفه و شغل باشند.

۳ - فرزندان ذکور که سن آنان کمتر از هجده سال تمام باشد و یا منحصر به تحصیل اشتغال داشته و یا طبق نظر پزشک معتمد سازمان تامین اجتماعی ، از کارافتاده کلی باشند.

۴ - پدر و مادر که سن پدر از (۶۰) سال متجاوز باشد و یا طبق نظر پزشک معتمد سازمان تامین اجتماعی از کارافتاده کلی باشند و در هر حال معاش آنان منحصر توسط بیمه شده تامین گردد.

۵ - خواهر و برادر تحت تکفل در صورت داشتن شرایط مربوط به فرزندان اناث و ذکور، مذکور در بندهای (۲) و (۳) این تبصره . تبصره ۳ - دریافت مقرری بیمه بیکاری مانع از دریافت مستمری جزئی نمی گردد.

تبصره ۴ - در صورت بیکاری زوجین فقط یکی از آنان (زن یا شوهر) محق به استفاده از افزایش مقرری به ازای هر یک از فرزندان خواهد بود. تبصره ۵ - بیمه شده بیکار و افراد تحت تکفل ، در مدت دریافت مقرری بیمه بیکاری از خدمات درمانی موضوع بندهای "الف" و "ب" ماده (۳) قانون تامین اجتماعی استفاده خواهند کرد.

تبصره ۶ - مقرری بیمه بیکاری مانند سایر مستمریهای تامین اجتماعی از پرداخت هر گونه مالیات معاف خواهد بود.

ماده ۸ - در موارد زیر مقرری بیمه بیکاری قطع خواهد شد.

الف - زمانی که بیمه شده مجدداً اشتغال به کار یابد.

ب - بنا به اعلام واحد کار و امور اجتماعی محل و یا نهضت سوادآموزی و سایر واحدهای ذیربط از طریق وزارت کار و امور اجتماعی ، بیمه شده بیکار بدون عذر موجه از شرکت در دوره های کارآموزی یا سوادآموزی خودداری نماید.

ج - بیمه شده بیکار از قبول شغل تخصصی خود و یا شغل مشابه پیشنهادی خودداری ورزد.

د - بیمه شده بیکار ضمن دریافت مقرری بیمه بیکاری مشمول استفاده از مستمری بازنشستگی و یا از کارافتادگی کلی شود.

ه - بیمه شده به نحوی از انحاء دریافت مزد ایام بالتکلیفی به کار مربوطه اعاده گردد.

تبصره ۱ - در صورتی که پس از پرداخت مقرری بیمه بیکاری محرز شود که بیکاری بیمه شده ، ناشی از میل و اراده او بوده است کارگر موظف به استرداد وجوه دریافتی به سازمان تامین اجتماعی خواهد بود. مشمولین بند (ه) این ماده نیز مکلف به بازپرداخت مقرری بیمه بیکاری دریافتی ، به سازمان مذکور می باشند.

تبصره ۲ - چنانچه بیمه شده بیکار اشتغال مجدد خود را مکتوم داشته و مقرری بیمه بیکاری را دریافت کرده باشد، ملزم به بازپرداخت مقرری دریافتی از تاریخ اشتغال خواهد بود.

تبصره ۳ - دریافت کمک هزینه حین کارآموزی مانع استفاده از مقرری بیمه بیکاری نخواهد بود.

ماده ۹ - کارفرمایان موظفند با هماهنگی شوراهای اسلامی و یا نمایندگان کارگران ، فهرست محلهای خالی شغل را که ایجاد می شوند به مراکز خدمات اشتغال محل اعلام نمایند. محلهای شغلی مذکور (به استثنای رده های شغلی کارشناسی به بالا) منحصر توسط مراکز خدمات اشتغال و با معرفی بیکاران تامین می گردد.

تبصره ۱ - دولت مکلف است همه ساله از طریق سیستم بانکی و منابع اعتباری سازمان تامین اجتماعی و با استفاده از اعتبارات قرض الحسنه ، طرحهای اشتغال زای مشخصی را جهت اشتغال به کار بیکاران مشمول این قانون در بودجه سالانه کشور پیش بینی و راساً یا از طریق شرکتهای تعاونی و یا خصوصی و با نظارت وزارت کار و امور اجتماعی به مورد اجرا گذارد.

تبصره ۲ - بیکاران مشمول این قانون در اخذ پروانه های کسب و کار و موافقت اصولی و تاسیس واحدهای اقتصادی از وزارتخانه های صنعتی ، کشاورزی و خدماتی با معرفی وزارت کار و امور اجتماعی در اولویت قرار خواهند داشت .

تبصره ۳ - سازمان آموزش فنی و حرفه ای وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است همزمان با اجرای قانون بیمه بیکاری ، آموزش مهارتهای مورد نیاز بازار کار و نیز بازآموزی و تجدید مهارت کارگران تحت پوشش بیمه بیکاری موضوع

بند "ج" ماده (۷) این قانون را در مراکز آموزش فنی و حرفه ای و یا مراکز آموزش جوار کارخانجات فراهم نماید. هزینه های مربوط از محل اعتبارات حساب صندوق بیمه بیکاری مطابق آیین نامه ای که به پیشنهاد سازمان های آموزش فنی و حرفه ای کشور و تامین اجتماعی تهیه و به تصویب وزرای کار و امور اجتماعی، و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی خواهد رسید قابل پرداخت است.

تبصره ۴ - نهضت سوادآموزی موظف است با همکاری کارفرمایان و وزارتخانه های ذیربط نسبت به تشکیل کلاسهای سوادآموزی برای بیسودان مشمول این قانون اقدام نماید. ماده ۱۰ - سازمان تامین اجتماعی مکلف است حسابهای درآمد حق بیمه بیکاری و پرداخت مقرری بیمه بیکاری موضوع این قانون را جداگانه نگهداری و در صورت های مالی خود منعکس نماید و گزارش عملکرد مالی خود را هر سال یک بار به وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزیر کار و امور اجتماعی و شورای اقتصاد ارائه نماید.

ماده ۱۱ - وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تامین اجتماعی مجری این قانون خواهند بود.

ماده ۱۲ - سازمان تامین اجتماعی مکلف است هزینه های موضوع این قانون را منحصر از محل درآمدهای ناشی از آن تامین نماید. هزینه های اداری و پرسنی هر دو دستگاه مجری قانون به طوری که از (۱۰٪) میزان مقرری پرداختی به بیمه شدگان تجاوز ننماید با تایید وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزیر کار و امور اجتماعی تعیین و تخصیص داده می شود.

آیین نامه کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار

ماده ۱: به منظور تامین مشارکت کارگران و کارفرمایان و نظارت بر حسن اجرای مقررات حفاظت فنی و بهداشت کار، صیانت نیروی انسانی و منابع مادی کشور در کارگاههای مشمول و همچنین پیشگیری از حوادث و بیماریهای ناشی از کار، حفظ و ارتقاء سلامتی کارگران و سالم سازی محیط های کار، تشکیل کمیتههای حفاظت فنی و بهداشت کار با رعایت ضوابط و مقررات مندرج در این آیین نامه در کارگاههای کشور الزامی است.

ماده ۲: کارگاههایی که دارای ۲۵ نفر کارگر باشند، کارفرما مکلف است کمیتهای به نام کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار در کارگاه با اعضای ذیل تشکیل دهد:

۱ - کارفرما یا نماینده تام الاختیار او.

۲ - نماینده شورای اسلامی کار یا نماینده کارگران کارگاه

۳ - مدیر فنی و در صورت نبودن او یکی از سراسنادهای کارگاه.

۴ - مسئول حفاظت فنی

۵ - مسئول بهداشت حرفه ای.

تبصره ۱: مسئول حفاظت فنی میبایستی ترجیحاً از فارغ التحصیلان رشته حفاظت فنی و ایمنی کار باشد.

تبصره ۲: مسئول بهداشت حرفه ای میبایستی ترجیحاً فارغ التحصیل بهداشت حرفه ای یا پزشک عمومی مورد تایید مرکز بهداشت شهرستان باشد.

تبصره ۳: اعضاء کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار با هزینه کارفرما بایستی در برنامه های آموزشی و بازآموزی مربوط به حفاظت فنی و بهداشت کار که توسط ارگانهای ذیربط برگزار می گردد شرکت نمایند.

تبصره ۴: در کارگاههایی که بین ۲۵ تا ۱۰۰ نفر کارگر داشته باشند در صورتی که یک یا دو نفر از اعضاء کمیته در کارگاه حضور نداشته باشند جلسه کمیته با حداقل سه نفر از افراد مذکور تشکیل می گردد مشروط بر آنکه در این کمیته مسئول حفاظت فنی یا مسئول بهداشت حرفه ای حضور داشته باشد.

ماده ۳: در کارگاههایی که کمتر از ۲۵ نفر کارگر دارند و نوع کار آنها ایجاب نماید با نظر مشترک و هماهنگ بازرس کار و کارشناس بهداشت حرفه ای محل، کارفرما مکلف به تشکیل کمیته مذکور خواهد بود.

تبصره ۱: در اینگونه کارگاهها کمیته مذکور با سه نفر از اعضاء به شرح ذیل تشکیل می گردد:

۱ - کارفرما یا نماینده تام الاختیار وی.

۲ - نماینده شورای اسلامی کار یا نماینده کارگران کارگاه.

۳ - مسئول حفاظت فنی و بهداشت حرفه ای.

تبصره ۲: صلاحیت مسئول حفاظت فنی و بهداشت حرفه ای برای اینگونه کارگاهها باید به تایید اداره کار و مرکز بهداشت محل برسد.

تبصره ۳: در کلیه کارگاههایی که کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار با سه نفر تشکیل می گردد مسئول حفاظت فنی و بهداشت حرفه ای می تواند یک نفر باشد. مشروط بر آنکه پس از آموزش های لازم که با هزینه کارفرما توسط مرکز بهداشت و یا اداره کل محل حسب مورد تشکیل می گردد شرکت نموده و گواهی نامه لازمه را دریافت نماید.

ماده ۴: جلسات کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار باید لااقل هر ماه یک بار تشکیل گردد و در اولین جلسه خود نسبت به انتخاب یک نفر دبیر از میان اعضاء کمیته اقدام نمایند. تعیین زمان تشکیل جلسات و تنظیم صورتجلسات کمیته به عهده دبیر جلسه خواهد بود.

تبصره ۱: در مواقع ضروری یا زودتر از موعد با پیشنهاد مدیر کارخانه یا مسئول حفاظت فنی و یا مسئول بهداشت حرفه ای کمیته تشکیل خواهد شد.

تبصره ۳: کارفرما مکلف است یک نسخه از تصمیمات کمیته مذکور و همچنین صورتجلسات تنظیم شده را به اداره کار و مرکز بهداشت مربوطه ارسال نماید.

ماده ۵: وظایف کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار به شرح ذیل است:

۱ - طرح مسایل و مشکلات حفاظتی و بهداشتی در جلسات کمیته و ارائه پیشنهادات لازم به کارفرما جهت رفع نواقص و سالم سازی محیط کار.

۲ - انعکاس کلیه ایرادات و نواقص حفاظتی و بهداشتی و پیشنهادات لازم جهت رفع آنها به کارفرمای کارگاه.

۳ - همکاری و تشریک مساعی با کارشناسان بهداشت حرفه ای و بازرسان کار جهت اجرای مقررات حفاظتی و بهداشت کار.

۴ - توجیه و آشنا سازی کارگران نسبت به رعایت مقررات و موازین بهداشتی و حفاظتی در محیط کار.

۵ - همکاری با کارفرما در تهیه دستورالعمل های لازم برای انجام کار مطمئن، سالم و بدون خطر و همچنین استفاده صحیح از لوازم و تجهیزات بهداشتی و حفاظتی در محیط کار.

۶ - پیشنهاد به کارفرما جهت تشویق کارگرانی که در امر حفاظت فنی و بهداشت حفاظتی و بهداشت کار علاقه و جدیت دارند.

۷ - پیگیری لازم به منظور تهیه و ارسال صورتجلسات کمیته و همچنین فرم های مربوط به حوادث ناشی از کار و بیماری های ناشی از کار به ارگان های ذیربط.

- ۸- پیگیری لازم در انجام معاینات قبل از استخدام و معاینات ادواری به منظور پیشگیری از ابتلاء کارگران به بیماری‌های ناشی از کار و ارایه نتایج حاصله به مراکز بهداشت مربوطه.
- ۹- اعلام موارد مشکوک به بیماری‌های حرفه‌ای از طریق کارفرما به مراکز بهداشت مربوطه و همکاری در تعیین شغل مناسب برای کارگرانی که به تشخیص شورای پزشکی به بیماری‌های حرفه‌ای مبتلاء شده و یا در معرض ابتلاء آنها قرار دارند. (موضوع تبصره ۱ ماده ۹۲ قانون کار).
- ۱۰- جمع آوری آمار و اطلاعات مربوطه از نقطه نظر مسایل حفاظتی و بهداشتی و تنظیم و تکمیل فرم صورت نواقص موجود در کارگاه.
- ۱۱- بازدید و معاینه ابزار کار و وسایل حفاظتی و بهداشتی در محیط کار و نظارت بر حسن استفاده از آنها.
- ۱۲- ثبت آمار حوادث و بیماری‌های ناشی از کار کارگران و تعیین ضریب تکرار و ضریب شدت سالانه حوادث.
- ۱۳- نظارت بر ترسیم نمودار میزان حوادث و بیماری‌های حرفه‌ای و همچنین نصب پوسترهای آموزشی بهداشتی و حفاظتی در محیط کار.
- ۱۴- اعلام کانون‌های ایجاد خطرات حفاظتی و بهداشتی در کارگاه.
- ۱۵- نظارت بر نظم و ترتیب و آرایش مواد اولیه و محصولات و استقرار ماشین آلات و ابزار کار به نحو صحیح و ایمن و همچنین تطابق صحیح کار و کارگر در محیط کار.
- ۱۶- تعیین خط مشی روشن و منطبق با موازین حفاظتی و بهداشتی برحسب شرایط اختصاصی هر کارگاه جهت حفظ و ارتقاء سطح بهداشت و ایمنی محیط کار و پیشگیری از ایجاد حوادث احتمالی و بیماری‌های شغلی.
- ۱۷- تهیه و تصویب و صدور دستورالعمل‌های اجرایی حفاظتی و بهداشتی جهت اعمال در داخل کارگاه در مورد پیشگیری از ایجاد عوارض و بیماری‌های ناشی از عوامل فیزیکی، شیمیایی، ارگونومیک، بیولوژیکی و روانی محیط کار.
- ماده ۶: وجود کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار و مسئولین حفاظت و بهداشت حرفه‌ای در کارگاه به‌هیچ‌وجه رافع مسئولیت‌های قانونی کارفرما درقبال مقررات وضع شده نخواهد بود.
- ماده ۷: این آیین نامه در ۷ ماده و ۱۰ تبصره به استناد ماده ۹۳ قانون کار جمهوری اسلامی ایران توسط وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه شده و در تاریخ ۷۴/۴/۱۱ به تصویب وزرای کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسید.

آیین‌نامه حفاظت و بهداشت عمومی در کارگاه‌ها

ماده ۱: کلیه کارگاه‌های موجود و کارگاه‌هایی که در آتیه تاسیس می‌شوند باید مقررات عمومی مربوط به حفاظت و بهداشت کار را که در این آیین‌نامه مقرر می‌شود طبق ماده ۴۸ قانون کار رعایت نمایند.

فصل اول - ساختمان

- ماده ۲: ساختمان کارگاه‌ها و کارخانه‌ها باید با وضع آب و هوای محل متناسب باشد.
- ماده ۳: برای هر کارگر در کارگاه حداقل باید ۱۲ متر مکعب فضا منظور گردد و فضای اشغال شده به‌وسیله ماشین آلات یا ابزار و اثاثیه مربوط به‌کار همچنین فضای بالاتر از ارتفاع سه متر جزء فضای مزبور محسوب نمی‌شود.
- ماده ۴: سقف و بدنه و کف عمارات کارگاه باید با مصالحی ساخته و اندود شود که از نفوذ رطوبت به‌داخل کارگاه جلوگیری نماید و حتی‌الامکان مانع نفوذگرما و سرمای خارج گردد.
- ماده ۵: کف عمارات کارگاه باید هموار و بدون حفره بوده و به نحوی مناسب مفروش شود که قابل شستشو باشد و تولید گرد و غبار نکند و موجب لغزیدن کارگران نگردد.
- در مواردی که نوع کار اقتضای ریخته شدن آب را به کف کارگاه داشته باشد باید کف کارگاه دارای شیب متناسب و مجرای مخصوص برای خروج آب و جلوگیری از جمع شدن آب در کف کارگاه باشد.
- ماده ۶: در محل‌هایی که مواد شیمیایی و سمی بکار می‌برند باید بدنه دیوار کارگاه تا یک متر و شصت سانتیمتر ارتفاع از کف زمین قابل شستشو باشد.
- ماده ۷: در صورتی که در ساختمان کارگاه دهانه‌ها یا سوراخ‌هایی موجود باشد که احتمال سقوط اشخاص برود باید به‌وسیله نصب پوشش‌های فلزی محکم و نرده‌هایی که حداقل ارتفاع آن ۶۰ سانتیمتر باشد موجبات جلوگیری از سقوط اشخاص و رفع خطر بعمل آید.
- ماده ۸: عرض پلکان عمومی کارگاه باید حداقل ۱۲۰ سانتیمتر و پاگردهای آن متناسب با عرض مزبور باشد. در مورد پلکان‌هایی که بیش از چهار پله دارد در طرف باز پلکان باید نرده محکم نصب شود و در مسیر پلکان نباید هیچگونه مانعی وجود داشته باشد.
- ماده ۹: عمارات کارگاه باید به تناسب وسعت محل کار به اندازه کافی در و پنجره برای ورود نور و هوا داشته باشد.
- ماده ۱۰: کارگاه‌هایی که وسایل کار و نوع محصول آن طوری است که بیشتر در معرض حریق واقع می‌شود حتی‌الامکان باید با مصالح نسوز ساخته شوند.

فصل دوم - روشنایی

- ماده ۱۱: در هر کارگاه بایستی روشنایی کافی (طبیعی یا مصنوعی) متناسب با نوع کار و محل تامین شود. در صورتی که برای روشنایی از نور مصنوعی قوی استفاده شود باید برای ممانعت از ناراحتی چشم حبابهای مخصوصی نصب گردد.
- ماده ۱۲: کلیه پنجره‌های بدنه و سقف که جهت روشنایی اطاق‌ها تعبیه شده و کلیه چراغها و حبابها باید نظیف نگاه داشته شود.

فصل سوم - تهویه و حرارت

ماده ۱۳: محل کار در هر کارگاه باید بطوری تهویه شود که کارگران همیشه هوای سالم تنفس نمایند. در مورد محل‌های کار پوشیده مقدار حداقل هوای لازم برای هر کارگر بر حسب نوع کار در هر ساعت ۳۰ الی ۵۰ متر مکعب می‌باشد.

ماده ۱۴: در کارگاه‌هایی که دود و یا گاز و یا گرد و غبار و یا بخارهای مضر ایجاد می‌شود باید مواد مزبور با وسایل فنی موثر طوری از محل تولید به خارج کارگاه هدایت شود که مزاحمت و خطری برای کارگران ایجاد ننماید.

ماده ۱۵: در کارگاه‌هایی که تهویه طبیعی کافی نباشد باید از وسایل تهویه مصنوعی استفاده شود.

ماده ۱۶: هر کارگاه باید دارای وسائلی باشد که در زمستان و تابستان درجه حرارت داخلی آن به وضع قابل تحملی نگاهداری شود.

فصل چهارم - جلوگیری از آتش سوزی و مبارزه با حریق

ماده ۱۷: در هر سالن کار به تناسب تعداد کارگران باید درهای یک طرفه‌ای که به خارج باز شوند بنام درهای نجات وجود داشته باشد و درهای مزبور به راهروها و یا معابر خروجی ساختمان منتهی شوند.

ماده ۱۸: درهای خروجی نجات هیچوقت نباید قفل باشد و باید به وسیله علائم و یا چراغهای مخصوصی از داخل مشخص باشد.

ماده ۱۹: کلیه پلکان‌ها و پاگردها در ساختمان‌های بلندتر از دو طبقه (طبقه اول ۵ متر و سایر طبقات هر کدام ۴ متر محاسبه می‌شود) باید با مصالح ساختمانی نسوز ساخته شوند.

ماده ۲۰: درهایی که به طرف پلکان باز می‌شود باید لاقفل فاصله‌ای به اندازه عرض در تا نخستین پله برای توقف داشته باشد.

ماده ۲۱: در کارگاه‌هایی که بیشتر احتمال بروز حریق می‌رود باید وسایل مخصوص اعلام خطر (آژیر) بکار رود به طوری که در تمام محوطه کار اعلام خطر شنیده شود.

ماده ۲۲: کارفرما موظف است مواد محترقه مورد نیاز کارخانه را در تانک‌ها و مخازنی که مقاوم در مقابل آتش باشند نگهداری نماید و این مخازن و تانک‌ها باید از محل کار مجزا و فاصله کافی داشته باشند.

ماده ۲۳: در نقاطی که مواد منفجره و یا مواد سریع الاحتراق یا سریع الاشتعال وجود دارد استعمال دخانیات و روشن کردن و حمل کبریت - فندک و امثال آنها باید ممنوع گردد.

ماده ۲۴: در موارد زیر تعبیه و نصب برق گیر الزامی است:

الف- ساختمان‌هایی که در آن مواد قابل احتراق و یا انفجار تولید و یا ذخیره و انبار می‌شود.

ب- تانک‌ها و مخازنی که بنزین و نفت و روغن و یا مواد قابل اشتعال دیگر در آنها نگهداری می‌شود.

ج- کوره‌های مرتفع و دوکش‌های بلند.

فصل پنجم - ماشین آلات، پوشش و حفاظ ماشین آلات

ماده ۲۵: کلیه قسمت‌های انتقال دهنده نیرو (ترانسمیسیون) از قبیل تسمه، فلکه، زنجیر و چرخ دنده و امثال آن و همچنین قسمت‌هایی از ماشین‌ها که امکان ایجاد سانحه برای کارگر داشته باشد باید دارای پوشش و یا حفاظ با استقامت کافی باشد.

ماده ۲۶: قبل از شروع به تعمیر و نظافت و روغنکاری ماشین‌ها باید بطور اطمینان بخشی آنها را متوقف ساخت.

تبصره - هنگام راه انداختن ماشین‌ها به منظور آزمایش یا پس از تعمیر لازمست این کار با ابزار مطمئن به وسیله متخصصین فنی تحت نظر مدیر فنی و یا نماینده فنی ذیصلاحیت او انجام گیرد.

ماده ۲۷: در موقع تعمیر تانک‌ها و مخازن مواد خطرناک و قابل احتراق و اشتعال و انفجار از قبیل مخازن بنزین و نفت و روغن و غیره باید مخازن مذکور تخلیه و سپس به خوبی شستشو شود به طوری که هر گونه مواد زائد و خطرناک از جدار داخلی آن زائل گردد و برای آنکه گازهای موجوده احتمالی بکلی خارج شود باید دریچه‌های مخازن باز بوده و به وسایل لازم تهویه گردد.

فصل ششم - وسایل الکتریکی

ماده ۲۸: وسایل و ادوات الکتریکی باید دارای حفاظ بوده و طوری ساخته و نصب و بکار برده شود که خطر برق زدگی و آتش سوزی وجود نداشته باشد.

ماده ۲۹: نصب و امتحان و یا تنظیم وسایل و ادوات الکتریکی باید فقط توسط اشخاصی که صلاحیت فنی آنها محرز باشد انجام گیرد و متخصص قبل از شروع بکار آنرا مورد آزمایش قرار دهد.

ماده ۳۰: برای جلوگیری از ازدیاد سیم‌های متحرک و آزاد لازمست به مقدار کافی پرز در محل‌های مناسب نصب گردد تا به سهولت بتوان از آنها استفاده نمود.

ماده ۳۱: پوشش‌ها و زره کابل‌های برق و لوله‌ها و بست‌ها و متعلقات و همچنین حفاظ‌ها و سایر قسمت‌های فلزی وسایل برق که مستقیماً تحت فشار برق نیستند برای جلوگیری از بروز خطرات احتمالی باید اتصال زمین موثری داشته باشند.

ماده ۳۲: سیم‌های اتصال زمین باید دارای ضخامت کافی و در نتیجه مقاومت کم باشند تا بتوانند با حداکثر جریان احتمالی که در اثر از بین رفتن و یا خراب شدن عایق بوجود آید استقامت داشته باشند. ضمناً باید در مدار جریان وسایل پیش‌بینی شود که در صورت پیدا شدن نقصی که موجب اتصال جریان برق به زمین گردد تمام مدار یا قسمت معیوب آنرا قطع کند.

ماده ۳۳: در نقاطی که احتمال صدمه به سیم‌های اتصال زمین می‌رود بایستی به وسیله مکانیکی آنها را محافظت نمود.

ماده ۳۴: در مورد دستگاه‌های الکتریکی متحرک که دارای قسمت‌های فلزی بدون عایق باشند اعم از اینکه با جریان متناوب کار کنند یا دائم باید احتیاطات زیر بعمل آید:

- الف - بدنه‌های فلزی بدون عایق وسایل مزبور بایستی بطور اطمینان بخشی اتصال زمین داشته باشند مگر اینکه جریان دائم با فشار کمتر از ۲۵۰ ولت باشد.
- ب - بکار بردن دستگاه‌های الکتریکی متحرک با ولتاژ بیش از ۲۵۰ ولت ممنوع است.
- ج - در مواردی که بکار بردن سیم اتصال زمین موثر مقدور نباشد باید جریانی با ولتاژ کمتر بکار برده شود.
- د - در محیط‌های آماده به اشتعال و همچنین در مجاورت مواد قابل اشتعال باید فقط از وسایل مخصوص الکتریکی متحرکی استفاده شود که از لحاظ عدم ایجاد اشتعال اطمینان بخش باشد.
- ماده ۳۵: در مدت تعمیر شبکه برق باید آنرا به وسیله کلید از منبع جریان قطع و به زمین متصل نمود و در صورت لزوم بین سیم‌های شبکه نیز اتصال مستقیم برقرار کرد.
- ماده ۳۶: در محیطی که خطوط تحت فشار برق وجود دارد تعمیر یا نصب ماشین آلات و دستگاه‌ها یا سیم‌کشی یا هر عمل دیگر که ممکن است ایجاد برق‌زدگی نماید اکیداً ممنوع و فقط پس از قطع جریان برق انجام آن مجاز خواهد بود.
- ماده ۳۷: سیم‌ها و کابل‌های برق باید دارای روپوش عایق مناسب با فشار الکتریسیته و سایر شرایط موجوده (رطوبت و گرما - ضربه و ساییدگی و غیره) بوده و روی اصول فنی نصب و حتی الامکان در لوله و یا کانال قرار گرفته باشند.
- ماده ۳۸: سیم‌های پل گردان - جراثقال و سایر سیم‌هایی را که نمی‌توان عایق نمود باید طوری در حفاظ قرار داد که از اتصال احتمالی جلوگیری شود.
- ماده ۳۹: در کارگاه‌هایی که مواد منفجره و یا گازهای قابل احتراق و مواد قابل اشتعال تولید می‌شود بایستی اتصال‌های برقی به نحوی باشند که ایجاد جرقه ننماید و از موتورهایی که طبق اصول فنی برای این قبیل کارها ساخته شده استفاده شود.
- ماده ۴۰: کلیه ماشین آلات و دستگاه‌هایی که احتمال تولید الکتریسیته ساکن دارد باید اتصال زمین موثر داشته باشند تا از تراکم بارهای الکتریسیته ساکن روی آنها جلوگیری شود.
- ماده ۴۱: در محیطی که مواد قابل اشتعال و یا قابل انفجار (گازها - گرد و غبار و بخارات قابل انفجار و مایعات قابل اشتعال و غیره) وجود دارد علاوه بر اتصال زمین باید به وسایل مطمئن دیگری نیز از تراکم بارهای الکتریسیته ساکن جلوگیری نمود.

فصل هفتم - آب آشامیدنی

- ماده ۴۲: در کلیه کارگاه‌ها کارفرما مکلف است آب آشامیدنی گوارا و سالم به مقدار کافی در مخازن سربسته و محفوظ که طبق اصول بهداشت ساخت و نگهداری شود در دسترس کارگران بگذارد.
- ماده ۴۳: به کارگرانی که در گرمای زیاد برای مدت مدیدی کار می‌کنند باید قرص‌های نمک طعام داده شود.
- ماده ۴۴: استفاده از لیوان عمومی برای آشامیدن آب ممنوع است.

فصل هشتم - نظم و نظافت در کارگاه

- ماده ۴۵: محل‌های کار و سالن‌های کار - راهروها - انبارها و سایر قسمت‌های دیگر کارگاه باید طبق اصول بهداشت نگهداری شود.
- ماده ۴۶: دیوارها - سقف - پنجره‌ها و درها و شیشه‌ها باید پاکیزه بوده و بی عیب نگاهداشته شوند کف سالن‌ها باید پاکیزه بوده و در حدود امکان تر و لغزنده نباشد.
- ماده ۴۷: جارو و نظافت کردن تا جایی که امکان دارد باید در فواصل نوبت‌های کار انجام شده و به ترتیبی صورت گیرد که از انتشار گرد و غبار جلوگیری شود.
- ماده ۴۸: انداختن آب دهان و بینی روی زمین و دیوار و راه پله ممنوع است و در هر محل کار باید به تعداد کافی ظروف مخصوصی برای ریختن زباله و ظروف دیگری برای انداختن اخلاط موجود باشد. این ظروف باید قابل پاک کردن بوده و در شرایط مناسب بهداشتی نگهداری و گندزدایی شوند.
- ماده ۴۹: فاضلاب و سایر فضولات کارخانجات باید به وسیله مجاری فاضلاب به چاه‌ها و یا حوضچه‌های تصفیه ریخته شود و این مجاری باید با مصالح غیر قابل نفوذ ساخته شده و قطر داخلی و شیب آنها طوری باشد که به سهولت فاضلاب را به چاه‌ها و یا حوضچه‌های تصفیه هدایت نماید. در محل‌هایی که شیب کافی وجود ندارد به وسایل مکانیکی بایستی این منظور تامین گردد.
- ماده ۵۰: در کارگاه‌هایی که فضولات حاصله ممکن است موجب مسمومیت یا بیماری گردد باید فضولات مزبور با عملیات فیزیکی یا شیمیایی در حوضچه‌های مخصوص تصفیه گردد در هر حال در دفع فضولات باید از نظر حفظ سلامت و بهداشت و جلوگیری از خطرات ممکنه دقت و پیش‌بینی‌های لازمه بعمل آید.
- ماده ۵۱: مواد اولیه و محصول کارگاه باید طوری در داخل انبارها و یا کارگاه گذاشته شود که عبور و مرور کارگران و در صورت اقتضا وسایل نقلیه به راحتی ممکن باشد و ضمناً مواد مزبور باید طوری چیده شود که خطر سقوط و بروز سوانح وجود نداشته باشد.
- ماده ۵۲: هر کارگاه باید دارای تعداد کافی مستراح مردانه و زنانه بطور مجزا باشد ساختمان مستراح باید طوری باشد که بوی عفونت آن به وسیله هواکش به خارج منتقل گردد و آبی که در آن استعمال می‌شود از شیر برداشته شود. برای هر ۲۵ کارگر حداقل باید یک مستراح وجود داشته باشد و در هر مستراح یک آفتابه گذاشته شود شستشو و گندزدایی مرتب مستراح‌ها الزامی است.
- ماده ۵۳: هر کارگاه باید دارای تعداد کافی روشویی یا شیر باشد روشویی‌ها باید طوری ساخته شود که طبق اصول بهداشتی قابل استفاده و قابل پاک کردن باشد. برای هر ۲۰ نفر کارگر حداقل باید یک روشویی وجود داشته باشد.
- ماده ۵۴: کارفرما مکلف است برای تامین نظافت کارگران به مقدار کافی صابون در اختیار آنان گذارد و وسایل خشک کردن دست و روی کارگران را تامین نماید.

ماده ۵۵: در کارگاه‌هایی که پوست بدن کارگران در معرض مواد سمی یا عفونی یا محرک یا مواد کثیف و گرد و غبار بوده و همچنین در کارگاه‌هایی که کارگران در گرمای زیاد کار می‌کنند کارفرما مکلف است برای هر شش نفر کارگری که در یک زمان کار خود را ترک می‌کنند حداقل یک دوش با آبگرم و سرد تهیه نماید و محل روش‌ها باید با مراقبت کامل نظیف و گندزدایی شود.

ماده ۵۶: در هر کارگاه باید اطاقی با وسعت کافی و قفسه‌های انفرادی برای تعویض و گذاردن لباس شخصی کارگران اختصاص یابد. اطاق مزبور و قفسه‌های آن باید مرتباً تهویه و گندزدایی و پاکیزه شود.

فصل نهم - ناهار خوری

ماده ۵۷: هر کارگاه که کارگران آن در همانجا غذا صرف می‌نمایند باید دارای محل مخصوصی با وسعت کافی و تعداد لازم میز و نیمکت برای عده‌ای که در یک موقع غذا می‌خورند باشد. محل غذاخوری باید دارای روشنایی کافی بوده و پیوسته طبق اصول بهداشتی پاکیزه نگهداری شود.

ماده ۵۸: ظروف غذاخوری باید همیشه پاک و عاری از هر گونه آلودگی باشد.

ماده ۵۹: کارکنان محل غذاخوری باید دارای روپوش تمیز بوده و نسبت به نظافت شخصی خود مراقبت کامل بنمایند و ماهی یک مرتبه معاینه پزشکی بشوند.

ماده ۶۰: کارگران قبل از ورود به محل غذاخوری باید دست و روی خود را با صابون بشویند و در صورتی که با مواد سمی یا عفونی و یا کثیف سروکار دارند لباس کار خود را تعویض نمایند.

فصل دهم - وسایل استحضاطی فردی

ماده ۶۱: کارفرما موظف است در هر سال دو دست لباس کار مجاناً در اختیار هر کارگر بگذارد. لباس کار باید مناسب با نوع کار باشد و طوری تهیه شود که کارگر بتواند به راحتی وظائف خود را انجام دهد و موجب بروز سوانح نگردد.

تبصره - به کارگران زن علاوه بر لباس کار باید سربند نیز داده شود.

ماده ۶۲: به کارگرانی که با مواد شیمیایی کار می‌کنند باید علاوه بر لباس کار - بر حسب نوع کار وسایل استحضاطی لازم از قبیل پیش بند و کفش و دستکش مخصوص و عینک و غیره که آنان را از آسیب مواد مزبور مصون دارد، داده شود.

ماده ۶۳: به کارگرانی که در مجاورت کوره‌های ذوب فلز و آهنگری کار می‌کنند باید لباس یا پیش بند نسوز و نقاب یا عینک و به کارگرانی که مستقیماً با مواد گداخته کار می‌کنند علاوه بر وسایل فوق دستکش و کفش نسوز داده شود.

ماده ۶۴: برای سیم کشی و هر نوع کار دیگر در ارتفاعات مانند دیوارها و پایه‌های بلند و بطور کلی هر محلی که امکان تعبیه وسایل حفاظتی برای جلوگیری از سقوط کارگر مقدور نباشد باید به کارگران کمر بند اطمینان داده شود.

ماده ۶۵: لباس کارگرانی که با مواد سمی کار می‌کنند باید در محل مخصوصی جدا از محل لباس کن عمومی نگاهداری و به‌ترتیبی شستشو شود که کارگران را از آسیب نفوذ سم مصون بدارد.

ماده ۶۶: برای کارگرانی که موقع کار در معرض سقوط اجسام قرار دارند باید کفش حفاظتی و کلاه مخصوص حفاظتی از فلز و یا ماده سخت دیگری که قابل اطمینان باشد تهیه شود.

ماده ۶۷: کارفرما مکلف است مراقبت نماید کارگرانی که در نزدیکی قسمت‌های گردنده ماشین‌آلات مشغول کار می‌باشند. موهای خود را کوتاه نموده و یا به‌وسیله سربند نگهداری نمایند.

ماده ۶۸: در مواردی که نوع کار طوری است که خطراتی برای چشم کارگران وجود دارد از قبیل سمباده و جوشکاری و ماشین‌های تراش و نظائر آن کارفرما مکلف است عینک‌های مخصوص مناسب با کار در دسترس کارگران بگذارد.

ماده ۶۹: کارفرما مکلف است به کارگرانی که روی شبکه تحت فشار برق کار می‌کنند و در معرض خطر برق زدگی هستند علاوه بر ابزار مخصوص دستکش و کفش و کلاه مخصوص عایق الکتریسیته بدهد.

ماده ۷۰: در مواردی که جلوگیری از انتشار گرد و غبار و مواد شیمیایی و یا تهویه محیط آلوده به مواد مزبور از لحاظ فنی ممکن نباشد کارفرما موظف است ماسک و یا وسایل استحضاطی متناسب دیگری تهیه و در اختیار کارگر مربوطه قرار دهد.

ماده ۷۱: در محیط‌های مرطوب و در مورد کارهایی که در آب انجام می‌شود کارفرما باید به تناسب نوع کار کفش یا چکمه‌های لاستیکی و در صورت لزوم دستکش‌های غیر قابل نفوذ تهیه و در دسترس کارگران بگذارد.

ماده ۷۲: به کارگرانی که با اشیاء و مواد برنده (از قبیل اوراق فلزی و جام‌های شیشه و خورده‌شیشه و غیره) کار می‌کنند باید دستکش‌های متناسب با نوع کار داده شود.

ماده ۷۳: کارفرما مکلف است به‌وسیله مسئولین فنی خود کلیه وسایل استحضاطی را مرتباً بازرسی و در صورت لزوم تعمیر و یا تعویض نماید تا پیوسته وسایل مزبور برای تأمین حفاظت کارگران آماده باشد.

ماده ۷۴: کارفرما مکلف است مراقبت نماید که کارگران مرتباً از وسایل استحضاطی که به‌وسیله او تهیه و در اختیار آنان گذاشته شده استفاده نمایند. عدم استفاده از وسایل مزبور قصور در انجام وظیفه محسوب می‌شود.

فصل یازدهم - کمک‌های اولیه

ماده ۷۵: کارفرما مکلف است در صورت امکان مرکزی برای استفاده فوری بیماران یا اشخاص آسیب دیده تحت نظر یک یا چند پزشک یا پزشک‌یار تاسیس نماید و در صورت عدم امکان باید یک یا چند قفسه محتوی داروها و لوازم کمک‌های اولیه متناسب با تعداد کارگران و نوع خطرات کارگاه در نقاطی که دسترسی فوری به آنها برای کارگران میسر باشد ایجاد نماید. مراکز کمک‌های اولیه و محل نصب قفسه‌ها باید به وسیله علائم مخصوص بصورتی مشخص باشد که کلیه کارگران از محل آن مطلع باشند. کارفرمایانی که کارگران آنان مشمول مقررات بیمه‌های اجتماعی می‌باشند می‌توانند در صورت وقوع حادثه ناشی از کار یا بیماری حرفه‌ای هزینه انجام کمک‌های اولیه را طبق ماده ۸۵ لایحه قانونی بیمه‌های اجتماعی کارگران از سازمان بیمه‌های اجتماعی کارگران دریافت نمایند.

ماده ۷۶: در کارگاه‌هایی که به سبب نوع کار احتمال مخاطرات مهم از قبیل خفگی و برق‌زدگی و امثال آنها وجود دارد کارفرما مکلف است برای نجات کارگر آسیب‌دیده پیش‌بینی‌های لازم را بنماید.

ماده ۷۷: کارفرما مکلف است به محض اطلاع از ابتلا یکی از کارگران به امراض واگیر مراتب را به اولین پست وزارت بهداشتی و همچنین به سازمان بیمه‌های اجتماعی کارگران اطلاع دهد.

ماده ۷۸: کارفرما مکلف است دستورات بهداشتی مربوط به کارگاه خود و همچنین دستورات بهداشتی مربوط به امراض واگیر و امراضی که به صورت همه‌گیری در آمده است برای اطلاع کارگران در محل‌های مناسب نصب نماید.

ماده ۷۹: کارفرما موظف است آمار بیماران و حادثه دیدگان خود را در آخر هر ماه به ادارات کار محل ارسال دارد.

ماده ۸۰: متخلفین از اجرای مقررات این آیین‌نامه مشمول شق دوم از ماده ۶۰ قانون کار مصوب اسفند ماه ۱۳۳۷ خواهند بود.

آیین‌نامه وسایل حفاظت انفرادی

تعریف - وسایل حفاظت انفرادی عبارتند از:

لباس کار - پیش بند - کلاه فلزی (کاسک) - کلاه کار و سربند - ماسک جوشکاری و عینک و سایر انواع ماسک‌ها - حفاظ گوش - کمر بند حفاظ - انواع دستکشها - کفش و چکمه و گتر.

فصل اول - لباس کار

ماده ۱: لباس کار بایستی با توجه به خطراتی که در حین کار برای کارگر مربوطه پیش آمد می‌نماید انتخاب شده و به ترتیبی باشد که از بروز خطرات تا حد ممکن جلوگیری نماید.

ماده ۲: لباس کار باید مناسب با بدن کارگر استفاده کننده بوده و هیچ قسمت آن آزاد نباشد کمر آن همیشه بسته و جیبهای آن کوچک بوده و حتی الامکان تعداد جیبها کم باشد.

ماده ۳: کارگرانی که با ماشین کار می‌کنند و یا در جوار ماشین آلات مشغول کار هستند باید لباس کاری در بر داشته باشند که هیچ قسمت آن باز و یا پاره نباشد، بستن کراوات، آویزان نمودن زنجیر ساعت و کلید و نظائر آنها روی لباس کار اکیداً ممنوع است.

ماده ۴: در محل کاری که احتمال خطر انفجار و یا حریق باشد استفاده از یقه نورگیر (آفتاب گردان) و زه و دسته عینک که از انواع سلولوئید ساخته شده‌اند و همچنین همراه داشتن سایر مواد قابل اشتعال برای کارگران مربوطه اکیداً ممنوع است.

ماده ۵: در صورتی که انجام کاری ایجاب نماید که کارگر آستین لباس کار خود را مستمراً بالا بزند بایستی از لباس کار آستین کوتاه استفاده نماید.

ماده ۶: کارگرانی که در محیط آلوده به گرد و غبار قابل اشتعال و انفجار و یا مسموم کننده بکار اشتغال دارند نباید لباس‌های جیب دار و یا لبه دار (دوبل شلوار) در بر داشته باشند چون ممکن است گرد و غبار مزبور در چین و لبه لباس باقی بماند.

ماده ۷: لباس و کلاه حفاظتی (باشلق) مخصوص کارگرانی که با مواد خورنده و یا مضر کار می‌کنند باید آب و گاز در آن نفوذ ننموده و جنس آن مناسب با نوع ماده و یا موادی که با آنها کار می‌کنند باشد.

ماده ۸: لباس نسوز مخصوص حفاظت در مقابل حریق و یا انفجاری که ممکن است ناگهان در حین انجام کار پدید آید باید لباس کاملی که با شلق و دستکش و کفش از یک تکه و سر هم است ساخته شده باشد.

ماده ۹: وسایل حفاظتی کارگرانی که با مواد رادیواکتیو کار می‌کنند باید طبق نمونه‌های مخصوصی که به تصویب وزارت کار رسیده است باشد.

فصل دوم - پیش بند

ماده ۱۰: در وسایل قطعات دوار و متحرک ماشین‌ها و همچنین در جوار آنها نباید از پیش بند استفاده شود.

ماده ۱۱: چنانچه در مقابل و یا در جوار قطعات دوار و متحرک ماشین‌ها استفاده از پیش بند ضروری باشد باید پیش بند مزبور از دو تیکه تهیه شود به طوری که قسمت پایین تنه از قسمت بالا تنه مجزا بوده و به قسمی بسته شود تا در مواردی که بطور اتفاق قسمتی از آن را ماشین در حال کار بگیرد فوراً و به سهولت باز شود و بدین ترتیب خطری متوجه کارگر مربوطه ننماید.

ماده ۱۲: پیش بندهای مخصوص کارگرانی که در مقابل شعله و با آتش‌های بدون حفاظ و یا در مقابل فلزات مذاب کار می‌کنند باید تمام سینه را پوشانیده و از جنسی تهیه شود که در برابر آتش کاملاً مقاومت داشته باشد.

ماده ۱۳: پیش بند مخصوص کارگرانی که با مایعات خورنده مثل اسیدها و مواد قلیایی سوزاننده کار می‌کنند باید از کائوچوی طبیعی یا صنعتی و یا از مواد دیگری تهیه گردد که در مقابل مایعات خورنده مقاومت داشته و تمام سینه را نیز بپوشاند.

ماده ۱۴: پیش بندهای سربی برای حفاظت در مقابل اشعه ایکس باید جناق و تمام قفسه سینه را پوشانده و ۳۰ تا ۴۰ سانتیمتر پایین تر از کمر را نیز محفوظ نگهدارد.

ماده ۱۵: قدرت حفاظت پیش بندهای سربی باید لااقل معادل ضخامت یک میلیمتر سرب خالص باشد.

فصل سوم - کاسک (کلاه خود)

ماده ۱۶: کارگرانی که مواجه با خطر سقوط یا پرتاب شیئی روی سرشان هستند باید از کاسک فلزی استفاده نمایند.

ماده ۱۷: وزن کاسک (کلاه خود) بطور کامل نباید از ۴۰۰ گرم تجاوز نماید.

ماده ۱۸: کاسک باید از مواد غیرقابل احتراق ساخته شده و در مقابل جریان برق عایق باشد.

ماده ۱۹: به منظور حفاظت سر، صورت، پشت، گردن دور تا دور کاسک باید لبه دار باشد.

ماده ۲۰: برای کار در فضای نسبتاً کوچک و تنگ کاسک باید کوتاه بوده و در صورت لزوم فاقد لبه باشد.

ماده ۲۱: کاسک‌هایی که در فضای خیلی مرطوب مورد استفاده قرار می‌گیرند باید از نظر رطوبت غیرقابل نفوذ باشند.

ماده ۲۲: نوارها و چرم داخل کاسک باید به سهولت قابل تعویض باشند.

ماده ۲۳: استفاده از کاسکی که متعلق به شخص دیگری بوده باید قبلاً داخل آن ضدعفونی گردد و در صورت لزوم چرم و نوارهای داخل آن تعویض شود.

ماده ۲۴: کارگرانی که دارای موهای بلند هستند بخصوص کارگران زن که با ماشین کار می‌کنند و یا در جوار آن مشغول کار هستند باید به وسیله سربند و یا وسیله حفاظتی دیگری موهای سر خود را کاملاً بپوشانند.

ماده ۲۵: سربند کارگرانی که در مقابل آتش و یا جرقه و یا مواد مذاب و یا امثال آن کار می‌کنند باید از جنسی تهیه شده باشد که به آسانی مشتعل نگردد و در مقابل شستن و ضدعفونی کردن به وسیله ترکیبات صنعتی مقاومت کافی داشته باشند.

ماده ۲۶: نظافت و تمیز کردن سربندها باید به سهولت انجام گیرد.

فصل پنجم - حفاظت چشمها - عینک

ماده ۲۷: کلیه کار آنها ممکن است ایجاد خطری برای چشمهایشان بنماید باید از وسایل حفاظتی مخصوص چشم استفاده نمایند.

ماده ۲۸: کارگرانی که از چشم ضعیف بوده و محتاج به داشتن عینک‌های نمره‌ای هستند باید از عینک‌های حفاظتی به شرح زیر استفاده نمایند.

الف - عینک‌های حفاظتی که توأم با عینک نمره‌ای دید و حفاظت چشم کارگران را تأمین نماید.

ب - عینک‌های حفاظتی که روی عینک‌های نمره‌ای قرار می‌گیرند به شرط آنکه هیچگونه تغییری در وضع استقرار عینک اصلی ایجاد نشود.

ج - عینک‌های حفاظتی که شیشه نمره‌ای آن زیر شیشه حفاظتی قرار دارد.

ماده ۲۹: شیشه و یا هرگونه ماده پلاستیکی شفاف که برای عینک‌هایی حفاظتی ساخته می‌شوند باید:

الف - در مقابل کاری که عینک به منظور آن کار اختصاص داده شده مقاومت کافی داشته باشد.

ب - عاری از حباب هوا - ترک - موج و یا هرگونه عیب دیگری باشد.

ماده ۳۰: بغیر از شیشه‌های نمره‌ای، سطح داخلی و خارجی شیشه‌های حفاظتی باید موازی بوده و هیچگونه خمیدگی نداشته باشد.

ماده ۳۱: عرض شیشه‌های عینک حفاظتی باید ۴۴/۵ میلیمتر و طول آن ۳۸ میلیمتر باشد.

ماده ۳۲: قطر دایره شیشه‌های عینک‌های مدور غیرنمره‌ای باید لااقل ۵۰ میلیمتر باشد.

ماده ۳۳: شیشه‌هایی که منحصراً جهت حفاظت در مقابل خطر پرتاب ذرات اجسام و ضربه اختصاص داده می‌شوند بایستی لااقل قدرت عبور ۸۰٪ نور سطح کار داشته باشد.

ماده ۳۴: زه‌های عینک باید سبک و محکم بوده و کاملاً روی صورت چسبیده باشند و در صورت لزوم مجهز به حفاظهای جانبی گردند.

ماده ۳۵: مقاومت شیشه‌های عینک‌های حفاظتی برای کارهای برش، پرچ کاری، سنگ زدن و صیقل کردن، کار با سنگ سمباده سنگ تراش و سایر کارهای مشابه بایستی به تصویب وزارت کار برسد.

ماده ۳۶: قاب عینک‌های حفاظتی برای کارگرانی که در مقابل باد و یا گرد و غبار کار می‌کنند باید قابل انعطاف بوده و کاملاً با صورت کارگر تطبیق نماید.

ماده ۳۷: عینک‌های حفاظتی برای کارگرانی که با فلزات مذاب کار می‌کنند باید در مقابل حرارت استقامت داشته و نوع آنها با تشخیص و تصویب وزارت کار انتخاب گردد.

ماده ۳۸: عینک‌های حفاظتی برای کارگرانی که با مایعات خورنده از قبیل اسیدها و قلیاها کار می‌کنند باید در اطراف داخل زه مجهز به جنسی نرم و نسوز و قابل انعطاف (مانند عینک اسکی) باشند تا عینک کاملاً در اطراف چشم به صورت کارگر چسبیده و مانع نفوذ ترشح مایعات مذکور از منافذ تهویه به داخل چشم گردد.

ماده ۳۹: عینک‌های حفاظتی برای کارگرانی که در مقابل دوده‌های خطرناک یا ناراحت کننده برای چشمها کار می‌کنند باید دارای قابی باشند که از طرف داخل مجهز به جنسی نرم و نسوز و قابل انعطاف بوده و کاملاً روی صورت کارگر چسبیده و هیچگونه منفذی نداشته باشند.

ماده ۴۰: عینک‌های حفاظتی کلاه با ماسک جوشکاری برای کارگرانی که با استیلن یا برق جوشکاری می‌کنند و یا در مقابل کوره‌هایی که دارای تشعشعات خیره کننده هستند مشغول کار می‌باشند باید مجهز به شیشه رنگی (فیلتردار) جهت جذب تشعشعات مذکور بوده و تعیین نوع و اندازه شیشه‌های آنها به تصویب وزارت کار رسیده باشد.

ماده ۴۱: ماسک‌های طلّقی برای حفاظت صورت و چشم در مقابل ضربات خفیف و جرقه باید کاملاً شفاف و نسوز و بدون عیب باشند به قسمی که مانع از دید کارگر نشوند.

ماده ۴۲: عینک حفاظتی که مورد استفاده قرار گرفته است قبل از آنکه به کارگر دیگری داده شود باید:

الف - ضد عفونی گردد.

ب - کلیه قسمت‌های آن که غیرقابل ضد عفونی کردن است تعویض شوند.

ماده ۴۳: کلیه عینک‌ها و ماسک‌های طلقی درموقعی که مورد استفاده قرار نمی‌گیرند باید در جلد مخصوص نگهداری شوند تا در اثر تماس با روغن و چربی و سایر مواد خراب‌نگردند.

ماده ۴۴: عینک‌های حفاظتی و ماسک‌های طلقی مرتباً باید مورد بازدید و کنترل قرار گیرند و قسمت‌های آسیب دیده آنها فوراً تعویض شوند.

فصل ششم - حفاظ گوشها

ماده ۴۵: هرگاه در محیط کار صداها شدید و مداوم باشد اشخاصی که در آن محیط کار می‌کنند بایستی از وسایل حفاظتی پرده گوش استفاده نمایند.

ماده ۴۶: حفاظ پرده گوش باید دارای شرایط ذیل باشد:

الف - همه‌روزه تمیز شود مگر انواعی که پس از یک مرتبه استعمال باید دورانداخته شود.

ب - قبل از آنکه شخص دیگری از آن استفاده نماید ضد عفونی گردد.

ماده ۴۷: وسیله حفاظتی جهت گوشها در مقابل جرقه، ذرات فلزات و سایر اجسام خارجی باید از نوع توری زنگ نزن، محکم و سبک با دوره چرمی باشد که از پشت سر توسط فنر تسمه‌ای قابل تنظیم روی گوشها مستقر گردد.

ماده ۴۸: در مواقعی که دستگاه حفاظ گوش مورد استفاده قرار نمی‌گیرد باید در جلد مخصوص نگهداری شود تا در اثر تماس با روغن و چربی و سایر مواد خراب نشود.

فصل هفتم - کمربندهای اطمینان

ماده ۴۹: کمربندهای اطمینان و تسمه‌هایی که روی شانه و سایر تسمه‌های مربوط بآن باید از چرم محکم (خرم) یا برزنتی و یا کنفی یا سایر موارد مخصوص و مناسب ساخته شود.

ماده ۵۰: حداقل پهنای کمر بند اطمینان ۱۲ سانتیمتر و حداقل ضخامت آن شش میلیمتر بوده و استقامت آن در مقابل نیروی کشش برای پاره‌شدن نبایستی کمتر از ۱۱۵۰ کیلوگرم باشد.

ماده ۵۱: طناب‌های مهار باید از کنف بسیار مرغوب و یا از جنس مشابه آن ساخته شده و استقامت آنها در مقابل نیروی کششی برای پاره شدن کمتر از ۱۱۵۰ کیلوگرم نباشد.

ماده ۵۲: کمربندهای اطمینان و همچنین کلیه قطعات و ضمائم آن باید دقیقاً و مرتباً مورد بازدید قرار گرفته و قطعات فرسوده و یا خراب آنها تعویض گردد.

ماده ۵۳: کمربندهای چرمی باید دقیقاً بازرسی شوند تا اطمینان حاصل گردد که از طرف داخل ترک خوردگی و یا بریدگی نداشته باشند.

ماده ۵۴: پرچهای روی کمر بند باید هر یک جداگانه دقیقاً مورد بازدید قرار گیرند تا اطمینان حاصل شود که عاری از هرگونه عیب و نقص می‌باشند.

ماده ۵۵: کلیه قطعات و ضمائم گیره‌های کمر بند اطمینان باید دارای مقاومتی برابر مقاومت خود کمر بند که در ماده‌های ۵۳ و ۵۴ ذکر گردیده است باشند.

فصل هشتم - وسایل حفاظتی دستها و بازوها

ماده ۵۶: دستکشها باید طوری انتخاب شوند که با خطرات احتمالی ناشی از کار متناسب بوده و هیچگونه ناراحتی برای حرکت انگشتان ایجاد ننماید.

ماده ۵۷: کارگرانی که با انواع مختلف ماشین‌های مته، ماشین‌های کله زنی و سایر ماشین‌ها کار می‌کنند که قطعات متحرک آنها احتمال گرفتن دست یا دستکش را دارند نبایستی از دستکش استفاده نمایند.

ماده ۵۸: کارگرانی که اشیاء لب تیز و برنده و یا اجسام خاردار یا عاج داری حمل می‌نمایند باید از دستکشهایی استفاده نمایند که مقاومت کافی داشته و در صورت لزوم مسلح به سیم‌های فلزی باشند.

ماده ۵۹: کارگرانی که گوشت را قطعه قطعه می‌کنند یا استخوان گوشت یا ماهی را در می‌آورند باید از دستکشهایی استفاده کنند که از زره فولادی ساخته شده باشد.

ماده ۶۰: دستکشهای کارگرانی که فلزات داغ حمل می‌کنند باید از پنبه‌نسوز یا جنس مخصوص مشابه دیگری که در مقابل گرما مقاومت داشته و عایق حرارت باشند ساخته شوند.

ماده ۶۱: کارگرانی که با برق سر و کار دارند باید از دستکشهای لاستیکی یا جنس مخصوص مشابه دیگری که عایق الکتریسیته بوده و مقاومت الکتریکی آن متناسب با ولتاژ مربوطه بنا به تشخیص وزارت کار باشد.

ماده ۶۲: کارگرانی که با مواد خورنده از قبیل اسیدها و قلیاها سر و کار دارند باید از دستکش‌های ساخته شده از لاستیک طبیعی یا مصنوعی یا پلاستیکی نازک و نرم استفاده نمایند. درجه مقاومت این نوع دستکشها در مقابل این مواد بنا به تشخیص وزارت کار خواهند بود.

ماده ۶۳: دستکشهای کارگرانی که با مواد سمی تحریک کننده و یا عفونی کار می‌کنند باید:

الف - آنقدر بلند باشد که بازوها را کاملاً بپوشاند.

ب - کلیه قسمت‌های دستکشها باید دارای مقاومت کافی در مقابل مواد مذکور در بالا باشد.

ج - کوچک‌ترین سوراخ یا پاره‌گی نداشته باشد.

د - هرگاه این دستکشها در موقع کار پاره شوند باید فوراً تعویض گردند.

ماده ۶۴: دستکشهای سربی به منظور حفاظت در مقابل اشعه مجهول باید دستها را کاملاً محفوظ داشته و لااقل تا نصف بازوها را پوشانده و قدرت حفاظتی این قبیل دستکشها اقلأً برابر با قدرت حفاظتی ورق سربی ضخامت ۰/۵۵ میلیمتر باشد.

ماده ۶۵: با در نظر گرفتن وزن سنگین سرب دستکشهای سربی باید طوری انتخاب شود که سبک و نرم بوده و کاملاً حفاظت دستها را تامین نماید.

فصل نهم - حفاظت پاها (گتر - کفش - چکمه)

گترها

ماده ۶۶: گترهای حفاظتی باید بطریقی ساخته شده باشند تا در مواقع ضروری بتوان فوراً آنها را از پا درآورد.

ماده ۶۷: کارگرانی که از درختها، تیرها و ستونها بالا میروند باید از گترهای مخصوص این قبیل کارها که نوع آنها از طرف وزارت کار تعیین و تشخیص داده شده باشد استفاده نمایند.

ماده ۶۸: گترهای کارگرانی که با مواد مذاب کار می کنند باید از پنبه کوهی یا سایر مواد مخصوص که در مقابل حرارت مقاومت دارند ساخته شوند. این گترها میبایستی تا زانو را پوشانیده و کاملاً به پاها بچسبد تا مانع دخول مواد مذاب گردند.

ماده ۶۹: کارگرانی که در معرض ترشحات جزئی یا جرقه های قوی قرار می گیرند. یا با اشیاء برنده و زبر کار می کنند باید از گترهایی استفاده نمایند که از چرم دباغی شده یا جنس مقاوم دیگری ساخته شده باشد.

ماده ۷۰: کارگرانی که با تبر یا پتک یا ابزار مشابهی اشیایی را خرد می نمایند باید از ساق بند یا مچ پیچ هایی که مقاومت کافی داشته باشند استفاده نمایند.

کفش ها و چکمه ها

ماده ۷۱: کارگرانی کارشان روی هم گذاشتن قطعات چدنی و یا قطعات بزرگ چوبی و یا جابجا کردن بارهای فلزی سنگین و یا کارهای مشابه می باشند برای حفاظت انگشتان پاها باید نوک کفش های آنها مجهز به غلاف باشد و یا از چکمه حفاظتی و یا کفش حفاظتی استفاده نمایند.

ماده ۷۲: کارگرانی که با مواد خورنده از قبیل اسیدها و مواد قلیایی کار می کنند باید از کفش هایی استفاده نمایند که از لاستیک و یا از چرمی که به منظور این قبیل کارها عمل آمده و یا از چوب و یا از سایر مواد مخصوصی که در مقابل مواد خورنده فوق مقاوم هستند ساخته شده باشند.

ماده ۷۳: کفش های کارگرانی که با فلزات و یا مواد داغ یا خورنده کار می کنند باید:

الف - کاملاً به پا و قوزک پا چسبیده باشند بطریقی که مواد مذکور فوق به داخل کفش نفوذ ننماید.

ب - این قبیل کفش ها باید فاقد سوراخ های بند کفش بوده تا مواد مذکور به داخل کفش نفوذ ننماید.

ماده ۷۴: چکمه های حفاظتی به منظور حفاظت انگشتان پا باید دارای نوک فولادی یا فلزی دیگر باشد که مقاومت آن از طرف وزارت کار تشخیص داده شده باشد.

ماده ۷۵: کفش های کارگرانی که با برق کار می کنند نباید فلز در آن بکار رفته باشد.

ماده ۷۶: در کارگاه هایی که ایجاد جرقه بروز خطری را محتمل باشد کفش های کارگران باید فاقد هر نوع میخ فلزی باشد.

فصل دهم - حفاظت جهاز تنفسی

مقررات عمومی

ماده ۷۷: هرگونه وسایل حفاظت جهاز تنفسی باید از نوع و مدل مخصوص و مناسب شرایط مورد استفاده بوده و استفاده از آن در شرایط مزبور قبلاً به تصویب وزارت کار رسیده باشد.

ماده ۷۸: انتخاب وسایل حفاظتی جهاز تنفسی باید با توجه به نکات زیر بعمل آید:

الف - خواص شیمیایی، فیزیکی و بیولوژیکی موادی که باید با آنها کار شود.

ب - نوع کار، محل کار و فضای محدود محل کار.

ج - سهولت نگهداشتن وسایل مربوطه و ارزیابی هزینه تعمیرات اتفاقی آنها.

ماده ۷۹: وسایل حفاظتی جهاز تنفسی بایستی متناسب با فرمهای مختلف صورتهای بوده و بطوری مستقر شود که درز و منفذی نداشته باشد.

ماده ۸۰: برای حفاظت در مقابل بخارهای خورنده و حلال، گازهای مضر و هوای کم اکسیژن استعمال دستگاه های تنفسی فیلتردار که عمل آنها مکانیکی است بکلی ممنوع است.

ماده ۸۱: به مجرد احساس ناراحتی در عمل تنفس فیلتر را بایستی تعویض نمود.

ماده ۸۲: استفاده از دستگاه های تنفسی با مواد شیمیایی مجهز به قاب یا محفظه فیلتردار در محوطه های کوچک یا در اماکنی که تهویه آنها ناقص انجام می شود یا در فضایی که میزان اکسیژن آن کم است ممنوع می باشد.

ماده ۸۳: قابها یا محفظه های فیلتردار فوق الذکر باید با مشخصات و اندازه های تعیین شده از طرف وزارت کار تطبیق می نمایند.

ماده ۸۴: قابها یا محفظه های مزبور باید پس از هر دفعه استفاده تعویض شوند و چنانچه مورد استفاده نیز قرار نگرفته باشند بایستی پس از انقضای مدتی که برای استفاده از طرف کارخانه سازنده تعیین گردیده است تعویض گردند.

ماده ۸۵: محفظه های فیلتردار باید به مجرد مشاهده علایم خروج مواد شیمیایی تعویض گردند.

ماده ۸۶: تسمه ها و بندهایی که به وسیله آنها دستگاه های فوق به بدن متصل می شود بایستی سلب آزادی حرکت شخص استفاده کننده را نموده و مزاحمتی برای او ایجاد کند.

ماده ۸۷: دستگاه های تنفسی با هوای تازه و ماسک های مجهز به لوله های قابل انعطاف باید:

- الف - در نقاط یا محل‌های خطرناک با اطمینان کامل به اینکه دستگاه به خوبی عمل رساندن هوا را انجام می‌دهد مورد استفاده قرار گیرند.
- ب - در مورد کارهایی که فوریت نداشته و بایستی در هوای آلوده به دود یا گازهای مضره انجام شود و استفاده از دستگاه‌های تنفسی با مواد شیمیایی و مجهز به محفظه فیلتردار مقدور نباشد مورد استفاده قرار گیرد.
- ماده ۸۸: فشار هوا برای ورود به ماسک‌ها و دستگاه‌های تنفسی فوق بایستی بیش از $1/75$ کیلوگرم بر سانتیمتر مربع باشد.
- ماده ۸۹: هرگاه هوای فشرده شده برای ورود به ماسک یا دستگاه تنفسی دارای فشاری بیش از فشار مذکور در ماده ۸۸ باشد باید:
- الف - دستگاه رساندن هوا مجهز به شیر مخصوص تقلیل فشار هوا بوده این شیر در محلی که لوله قابل انعطاف به دستگاه رساندن هوای فشرده وصل می‌شود سوار گردد.
- ب - برای احتیاط و اطمینان بیشتر و به منظور جلوگیری از نامنظم کار کردن شیر تقلیل دهنده فشار لازمست که دریچه اطمینانی که با فشاری قدری زیادت از فشار شیر تقلیل دهنده تنظیم شده باشد در روی دستگاه نصب گردد.
- ماده ۹۰: از ماسک‌ها و دستگاه‌های تنفسی در صورتی می‌توان با هوای فشرده استفاده نمود که:
- الف - هوای مزبور قبلاً توسط صافی‌هایی که در مجاری آن قرار داده‌اند تمیز و خشک شده باشند.
- ب - ورود هوای فشرده شده به ماسک‌ها و دستگاه‌های تنفسی مورد بحث بهتر است وسیله دستگاه وانتیلاتور انجام گیرد - استفاده از کمپرسور با فشار زیاد در این مورد حتی المقدور توصیه نمی‌شود.
- ماده ۹۱: نگهداری کمپرسور یا وانتیلاتور بایستی مرتباً و به دقت صورت گیرد و نصب دهانه لوله مکنده هوا در محلی باشد که هوای تمیز و پاک برای دستگاه تامین گردد.
- ماده ۹۲: فاصله نقطه اتصال دستگاه‌های تنفسی که با هوای فشرده کار می‌کنند تا محل اصلی دهنده هوا بایستی زیادت از 45 متر باشد.
- ماده ۹۳: قطر داخلی لوله‌های خرطومی (یا قابل انعطاف) ماسک‌ها بایستی از $2/5$ سانتیمتر کمتر باشد و جنس لوله باید طوری باشد که پاره نشده و در اثر پیچ خوردن و یا تا شدن راه عبور هوا را مسدود ننماید.
- ماده ۹۴: فاصله ماسک‌هایی که مجهز به لوله‌های قابل انعطاف یا خرطومی هستند تا محل اتصال به لوله اصلی بایستی بیش از $7/5$ متر باشد.
- ماده ۹۵: تسمه‌ها و وسایلی که برای نصب دستگاه‌های تنفسی به بدن تعبیه شده‌اند بایستی دارای مقاومت حداقل 115 کیلوگرم در مقابل کشش باشد.
- ماده ۹۶: در موارد زیر دستگاه‌های اکسیژن دهنده که نوع آنها به تصویب وزارت کار رسیده است باید مورد استفاده قرار گیرند:
- الف - کارگرانی که بر علیه آتش مبارزه می‌نمایند یا عمل نجات را انجام می‌دهند و یا در هوای غیرقابل تنفس ناشی از تراکم گازها یا نقصان اکسیژن انجام وظیفه می‌کنند.
- ب - کارگرانی که محل کار آنها بیش از 45 متر از نزدیک‌ترین منبع هوای سالم و کافی فاصله داشته و باید مجاری دستگاه‌های تنفسی آنها مورد حفاظت قرار گیرند و استفاده از دستگاه‌های تنفسی فیلتردار برای آنها مجاز تشخیص داده نشود.
- ماده ۹۷: اشخاصی که از دستگاه‌های اکسیژن استفاده می‌نمایند باید قبلاً تعلیمات مخصوص نسبت به طرز استعمال این دستگاه‌ها را گرفته باشند.
- ماده ۹۸: حداکثر فشار در بالن‌های محتوی اکسیژن 150 اتمسفر می‌باشد و بالن‌ها باید مجهز به فشارسنجی برای کنترل فشار اکسیژن باشند.
- ماده ۹۹: در دستگاه‌های اکسیژن دهنده شیر تقلیل فشار باید طوری تنظیم شود تا حداقل در هر دقیقه 2 لیتر ($\frac{1}{2}$ گالن) اکسیژن از آن خارج شود.
- بازرسی - نگهداری و استفاده از دستگاه‌های حفاظت تنفسی
- ماده ۱۰۰: کلیه قسمت‌های حساس و قطعاتی که بیشتر در معرض خرابی و فرسودگی قرار می‌گیرند و همچنین وسایل انتقال هوای تازه یا اکسیژن باید در فواصلی که از یک ماه تجاوز نکند توسط شخص صلاحیتدار دقیقاً بازرسی شوند.
- ماده ۱۰۱: در فواصلی که از یک ماه تجاوز نکند می‌بایستی دریچه‌های اطمینان خودکار تنظیم فشار در دستگاه‌های اکسیژن دهنده مورد بررسی و کنترل قرار گیرند.
- ماده ۱۰۲: برای اطمینان از کار صحیح وسایل کنترل دستگاه‌های اکسیژن دهنده باید حداقل هر ششماه یکبار وسایل کنترل مزبور بازرسی دقیق قرار گیرند.
- ماده ۱۰۳: اکسیژنی که از دستگاه اکسیژن دهنده خارج می‌شود باید عاری از هرگونه مواد مضره باشد.
- ماده ۱۰۴: اشخاصی که از دستگاه‌های اکسیژن دهنده استفاده می‌نمایند باید قبلاً تعلیمات مخصوص را بشرح زیر فرا گرفته باشند:
- الف - طرز قرار دادن سریع و صحیح ماسک یا دهان بند روی صورت.
- ب - طریقه استفاده صحیح دستگاه در موارد ضروری و فوری.
- ماده ۱۰۵: کارگران موظفند هرگونه نقص یا عیبی که در دستگاه‌های تنفسی مشاهده می‌نمایند فوراً به مامور فنی مربوطه اطلاع دهند.
- ماده ۱۰۶: دستگاه‌های تنفسی باید:
- الف - تحت نظارت مستقیم متخصص ذی صلاحیتی که مسئول مراقبت در سالم بودن آنها است نگهداری شود.
- ب - در محلی تمیز، خشک و خنک بطور مرتب قرار داده شوند و در عین حال دسترسی به آنها آسان باشد.
- ماده ۱۰۷: دستگاه‌های تنفسی مجهز به محفظه و قاب فیلتردار باید همیشه تمیز بوده و قسمت ماسک یا دهان بند آن پس از هر مرتبه استفاده ضدعفونی گردد.
- ماده ۱۰۸: ماسک‌ها و لوله‌های قابل انعطاف مجرای هوا باید با صابون شسته‌شده و سپس با آب تمیز موادصابونی آن گرفته‌شود و قبل از آنکه در محل خود قرار داده شوند خشک گردند.
- ماده ۱۰۹: دستگاه تنفسی که مورد استفاده قرار گرفته است در صورتی شخص دیگری می‌تواند از آن استفاده نماید که قبلاً با آب نیم گرم و صابون شسته‌شده و کاملاً ضدعفونی گردد.
- ماده ۱۱۰: کلیه وسایل حفاظتی مندرج در این آیین‌نامه برحسب نوع کار کارگران باید از طرف کارفرما تهیه و مجاناً در اختیار کارگران مربوطه قرار داده شود.

این آیین نامه مشتمل بر ده فصل و ۱۱۰ ماده باستناد ماده ۴۷ قانون کار تدوین و در جلسه شورای عالی حفاظت فنی مورخ ۱۳۴۰/۱۲/۲۱ (شصت و ششمین جلسه) به تصویب نهایی رسیده و قابل اجرا است.

سه قدم برای دستیابی به امنیت و ایمنی در محیط کار

قدم اول: مشخص کنید که امکان مواجه کدام افراد با خطر در محیط کار وجود دارد
 قدم دوم: میزان ریسک خطرات احتمالی را برای اشخاص تعیین کنید.
 قدم سوم: ابزار و وسایلی که می توانند به کاهش خطرات کمک کنند معین کنید.
 هدف از این راهنمایی فراهم کردن اطلاعات با جزئیات بیشتر است تا بتوانیم در مسیر تشخیص خطرات پیش برویم.
 روش پیشنهادی به صورت زیر است:

قدم اول: تعریف خطر

یک خطر شامل هر چیزی است که ممکن است باعث آسیب شود .
 در کسب اطلاعات مربوط به خطر باید به موارد زیر توجه شود:
 اتفاقاتی که در محیطهای مشابه اتفاق افتاده است.
 خطرات و اتفاقات اخیر (در محیط کار یا محیطهای کاری مشابه) برای این منظور می توان به اسناد حوادث که توسط شرکتهای مخصوص چاپ می شود مراجعه نمود.
 نشریاتی که در آنها کدهای راهنمایی و عملی مربوط به مسایل صنعتی موجود است.
 مشورت با افرادی که در صنعت هستند شامل نمایندگان ایمنی و سلامتی و کمیته هایی که به منظور یافتن مشکلات احتمالی در زمینه ایمنی در محیط کار فعالیت دارند.
 بازرسی محیط کار، آمار و اطلاعات ثبت شده که میزان ناامنی و خطرات بالقوه مشخص می کند.

قدم دوم: ارزیابی خطر

خطر در مورد هر گونه جراحت و یا ضرر و زیان به معنی میزان احتمال و امکان بروز حوادث و ضرر و زیان است. وقتی یک خطر مشخص می شود ریسک و احتمال مربوط به آن می تواند بدست آید. برآورد ریسک و احتمال خطر می تواند در تشخیص و تعیین یک نتیجه منطقی ما را یاری کند و به کاهش احتمال خطرات کمک کند.
 هر کدام از خطرات مشخص شده در مرحله اول این فرایند باید ارزیابی شود.
 این مرحله باید شامل:

تصمیمی که درباره هر خطر و محل آن باید گرفته شود و همچنین تصمیم گیرنده معین شود.
 اطلاعاتی که برای تصمیم گیرندگان ضروری است و همچنین چگونگی ارایه این اطلاعات باید مشخص شود.
 اطلاعات باید شامل:

- اندازه، بلندی و خروجی هر مکان
- طریقه های انتخابی و یادداشتهای کاری
- موقعیت و شرایط کارگاه
- تعداد و میزان حرکت و جابجایی افراد در داخل کارگاه

قدم سوم: کنترل کردن ریسک خطر:

جایی که خطر وجود دارد و تخمین احتمال آن به افراد حاضر در محیط کار نشان داده می شود و اگر امکان حذف آن عملاً وجود نداشت توجهات باید معطوف به موارد قابل دسترس برای کاهش احتمال خطر و جلوگیری از بروز آن باشد یعنی عملاً کنترل خطر.
 باید به موارد زیر توجه شود:

- تعویض کارهای پرخطر با مواردی با خطر کمتر.
- کنار نگه داشتن دیگر کارمندان و دیگر افرادی که مستقیماً با کارهای خطر زا در تماس نیستند از خطر.
- ترکیب اعداد و اندازه گیری های کنترلی
- استفاده از تجهیزات پیش گیری کننده شخصی
- عملیات ایمن سازی محیط کار باید با مشورت افرادی که اجرا کننده عملیاتی هستند قبل از آغاز کار، صورت گیرد.
- موارد زیر باید در محیط کار سندیت پیدا کند و ثبت شود:
- تحصیلات و آموزشهای کارمندان و پیمانکاران شامل:
 - آموزشهای استنتاجی
 - صلاحیتهای و گواهینامه های مورد نیاز
- برنامه ریزی و ترتیب گذاری کارها به منظور تضمین ایمنی دیگر افراد و این امر نباید با مصالحه با دیگر افراد فعال در محیط کار باشد.

• ارتباط مستقیم با سرپرستان و اجرا کنندگان امور

قابل اجرا بودن: عملی بودن یک امر

بعضی از کارها در عمل و در موقع احتیاج بوسیله عبارت دور از عمل بیان می شوند.

موارد قابل اجرا در این زمینه عبارتند از:

۱- شدت هر حادثه و ضرر و زیان احتمالی آن برای سلامتی و میزان احتمال بروز آن

۲- تعیین و تامین اطلاعات در باره :

• میزان خطر خطراتی که در بند ۱ آمده است.

• احتمال بروز حادثه و ضرر و زیان آن

• وسایل کاهش و یا کم کردن روز خطرات و یا حوادث بالقوه .

۳- قابل دسترس و مناسب بودن قیمت تجهیزاتی که در بند ۲ اشاره شد

مقررات حفاظت استاندارد در تأسیسات برق

اهداف: ۱- ایجاد محیط ایمن کار برای افراد ۲- جلوگیری از انرژی دار شدن مجدد دستگاه ها و یا خطوط ۳- حفاظت از دستگاه ها و خطوط ۴- پایدارنگه داشتن شرایط تضمین شده

عملیاتیهای مورد نیاز جهت ایجاد محیط ایمن کار :

۱- انجام عملیات جداسازی دستگاه ها، مدارات و خطوط از منابع انرژی

۲- انجام عملیات بدون انرژی کردن دستگاه ها ،مدارات و خطوط از منابع انرژی

۳- صدور کارت های حفاظتی

۴- صدور فرم های ضمانت نامه

۵- نصب قفل ها و ضامن های ایمنی و ...

۶- الصاق کارت های حفاظتی در محل های مورد نیاز

۷- محصور کردن محیط کار

۸- نصب اتصال زمین.

کارت های حفاظتی و هشدار دهنده عبارتند از: ۱- کارت حفاظت شخصی ۲- کارت حفاظت دستگاه ۳- کارت احتیاط

کارت حفاظت شخصی: کارتی است که برای صدور آن عملیات جداسازی و عملیات بدون انرژی کردن انجام می شود، در نتیجه عملیات فوق، محیط کار ایمن می شود و افراد و گروه های تعمیراتی و یا بازرسی کنندگان مجاز خواهند بود بر روی دستگاه ها، مدارات و... کار کنند .

موارد کاربرد کارت حفاظت شخصی: به منظور انجام کار بر روی دستگاه ها و یامدارهای الکتریکی که ولتاژ آنها از ۱۰۰۰ ولت بیشتر نباشد . و به منظور انجام کار بر روی دستگاه و یا مدارهایی که نقاط تضمین جداسازی و بی انرژی کننده آن ها به منظور ایجاد محیط ایمن کار بیش از دو نقطه الکتریکی و چهار نقطه

مکانیکی نباشد و حداکثر فاصله ای که میتوان از این کارت در یک محل کاری استفاده کرد به شعاع ۱۰۰ متر است.

کارت حفاظت دستگاه: کارتی است که در شرایط بخصوصی از انجام عملیات جلوگیری می کند :

الف) صدمه رسیدن به دستگاه ب) صدمه رسیدن بیشتر به دستگاه ج) پایداری سرویس برق

کارت احتیاط: کارت احتیاط کارتی است که برای صدور آن عملیات جداسازی و بدون انرژی کردن انجام نمی شود . در نتیجه هیچگونه حفاظتی را تضمین نمی کند . فقط شرایطی ایجاد می شود که در صورت بی برق شدن دستگاه ها و یا خطوط ، از انرژی دار شدن مجدد آن ها جلوگیری به عمل می آید .

موارد کاربرد کارت احتیاط (مجری کار):

در شرایط کار در مجاورت خطوط و یا دستگاه های انرژی دار و همچنین در شرایط کار بر روی خطوط و یا دستگاه های انرژی دار با لوازم ایمنی استاندارد و متناسب با ولتاژ مربوط امکان دارد مجریان کار باعث به وجود آمدن حادثه ای شوند که این حادثه سبب بی برق شدن دستگاه های فوق شود. قطعاً برق دار شدن مجدد آنها باعث بروز آسیب های جسمانی و خسارت های مالی خواهد شد. به منظور جلوگیری از انرژی دار شدن دوباره آن ها روی کنترلرهای مربوط به خطوط و یا دستگاه های مجاور کارت احتیاط نصب می شود.

دارنده کارت احتیاط در صورتی که متوجه شود ارتباطش با صادرکننده قطع شده است موظف است بلافاصله وضعیت را به حالت عادی برگرداند و کار را تعطیل و افراد و لوازم را از محیط کار دور نماید و در اسرع وقت مراتب را به صادر کننده اطلاع دهد و ابطال کارت احتیاط را از وی بخواهد.

سه فرم حفاظتی وجود دارد: ۱- فرم اجازه کار ۲- فرم اجازه کار و آزمایش ۳- فرم تضمین نامه ایستگاه

فرم اجازه کار

فرمی است که با توجه به عملیات مورد نیاز اکیپ اجرایی برای انجام کارهایی که روی مدار یا دستگاهها لازم است انجام شود صادر می گردد.

فرم تضمین نامه ایستگاه

فرم تضمین نامه ایستگاه شرایط کاملاً ایمن را برای انجام کار بوجود نمی آورد ولی تضمین می کند که هیچ نوع انرژی از طریق ایستگاه صادرکننده و همچنین ایستگاه های تابعه جریان نخواهد داشت. فرم تضمین نامه ایستگاه تنها در شرایطی که نتوان تضمین کافی برای قسمتی از مدار بدست آورد صادر می شود که این فرم به منزله اجازه کار است و باید موارد این تضمین نامه به طور کامل رعایت شود.

شرایط صدور فرم اجازه کار و آزمایش:

در شرایطی که فرم اجازه کار و آزمایش صادر شده باشد هیچگونه فرم ضمانت نامه و یا کارت حفاظتی دیگری که نقاط تضمین، جداسازی و بدون انرژی کننده آن ها بانقاط تضمین جداسازی و بدون انرژی کننده اجازه کار و آزمایش صادر شده وابسته باشد نمی توان صادر کرد. در صورتی که ضمانت نامه ای از قبل صادر شده باشد، تا قبل از باطل شدن کلیه ضمانت نامه ها، صدور فرم اجازه کار و آزمایش مجاز نیست.

کارت حفاظت شخصی: کاری است که برای صدور آن عملیات جدا سازی و عملیات بدون انرژی کردن انجام می شود؛ در نتیجه عملیات فوق؛ محیط کار ایمن می شود و افراد و گروههای تعمیراتی و یا بازرسی کنندگان مجاز خواهند بود بروی دستگاهها؛ مدارات و .. کار می کنند.

علائم ایمنی و هشدار در محیط کار

اگر چه علائم ایمنی در شرایط وقوع خطرات به خوبی می تواند کمک کننده باشد ولی هدف اصلی از بکارگیری علائم ایمنی در محیط های کاری موارد زیر می باشد:

اعلام محل خطرات - اعلام نوع خطرات - مشخص کردن سطح ریسک خطرات - ارائه راهکار مناسب جهت مقابله با خطرات - ارتقاء فرهنگ ایمنی - تشویق کارکنان به استفاده صحیح و ایمنی از دستگاهها و در یک کلام پیشگیری از وقوع حادثه می باشد.

نگرش های زیادی به منظور کنترل خطرات وجود دارد که معمولاً از لحاظ سلسله مراتب به صورت زیر تقسیم بندی می شوند:

الف) **طراحی ایمن:** تا جایی که ممکن است محصولات باید طوری طراحی شوند که ریسک آسیب به استفاده کننده در آنها کمترین باشد.

ب) **حفاظ گذاری ایمن:** جلوگیری از مواجهه ی استفاده کننده به منطقه ی خطر.

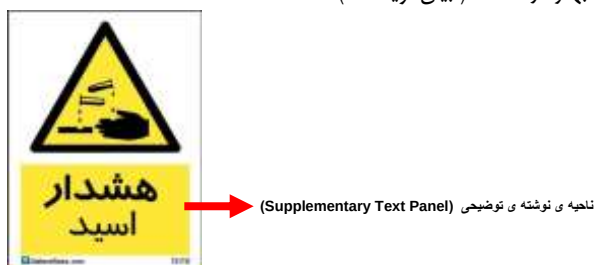
ج) **اطلاع رسانی ایمن:** هشدارهایی که به منظور اطلاع رسانی به استفاده کننده در مورد خطرات بالقوه داده می شود. علائم ایمنی (Safety Signs) به عنوان وسیله ای برای **اطلاع رسانی ایمن**، جایگاه مهمی در صنایع و اماکن دیگر دارد.

علامت ایمنی (Safety Sign): علامتی که یک پیام ایمنی کلی را بیان کند. این پیام ایمنی خاص، متشکل از یک **نماد گرافیکی**، یک **شکل هندسی و رنگهای ایمنی** خاصی می باشد. (ISO 17724)

ممکن است ناحیه ای حاوی نوشته نیز به علامت ایمنی اضافه شود که به این ناحیه ی اضافه شده، **ناحیه ی نوشته ی توضیحی** (Supplementary Text Panel) گویند. (ISO 17724:2003)

این نوشته در حقیقت، توضیحی تکمیلی است که مفهوم نماد گرافیکی را به شکل نوشتاری بیان می کند و در واقع نوشته ای است که به بیننده کمک می کند تا پیام ایمنی یک علامت ایمنی را بهتر درک کند (بیان نویسنده)

مفهوم اشکال هندسی و رنگ ها در علائم ایمنی مطابق با استاندارد ISO 3864-1 روشی ساده تر برای به خاطر سپردن مفهوم رنگ ها و شکل ها:

- ☐ علائمی که پس زمینه ی زرد دارند، علائم هشدار دهنده هستند.
- ☐ علائم با پس زمینه ی سبز، یک پیام ایمنی را می رسانند.

- ☐ علائم با پس زمینه ی آبی، یک دستورالعمل را نشان می دهند .
- ☐ علائم با پس زمینه ی قرمز رنگ با خط اُریب ، نماد ممنوعیت می باشند .
- ☐ رنگ قرمز با مربع و یا مستطیل مربوط به تجهیزات آتش نشانی است

آئین نامه علائم ایمنی در کارگاهها

فصل اول - اهداف، تعاریف و کلیات

هدف: هدف از تهیه و تدوین این آیین نامه، استانداردسازی و ساماندهی انواع علائم ایمنی در قالب تابلوهای علائم و اتیکتهای ایمنی در کلیه کارگاهها و محیطهای کاری می باشد، به نحوی که در هر محلی که این علائم نصب می شوند، معانی مشابهی را به اذهان القا نمایند. این آیین نامه نحوه طراحی، کاربرد و استفاده از علائم ایمنی را مشخص می نماید.

دامنه شمول: دامنه کاربرد آیین نامه علائم ایمنی، در کارگاههای مشمول قانون کار می باشد که در این مقررات سعی شده کلیه علائم ایمنی عمومی کاربردی در کارگاهها تحت پوشش قرار گیرد تا با بکارگیری آنها بتوان تا حد امکان خطراتی که ممکن است در محیطهای کاری وجود داشته باشد را به کارگران و عموم افرادی که به نحوی در آن محیط حضور می یابند، گوشزد نمود.

تعاریف: مفاهیم و تعاریف برخی از اصطلاحات بکاررفته در متن این آیین نامه به شرح ذیل می باشد:

۱- تابلوی علائم ایمنی: سطحی است استاندارد متشکل از کلمات، عبارات و تصاویری برای هشدار و اعلام خطر به کارگران یا سایر افرادی که به نحوی در معرض خطرات بالقوه و بالفعل محیط کار می باشند، یا حاوی توضیحاتی در مورد عواقب و پیامدهای حاصل از آن خطرات و یا بیانگر دستورالعملهای ایمنی به آنان در زمینه چگونگی فرار از موقعیتهای خطرناک بوده که این علائم بصورت دائمی و گاهی بصورت موقت در قسمتهای مختلف کارگاه و در حین پروسه های کاری نصب می شوند.

۲- اتیکت: سطحی است استاندارد عموماً از جنس مقوا، پلاستیک یا ورق نازک فلزی که معمولاً بر روی قطعه ای از تجهیزات یا ماشین آلات چسبانیده، آویزان و یا پرچ می شود و برای مشخص کردن و هشدار خطر موجود یا احتمال وجود شرایط خطرناک بکار می رود.

۳- کلمه اعلان: عبارتی است که برای جلب توجه فوری مخاطبین و کارگران بکار رفته، در قسمت بالایی تابلوی علامت یا اتیکت درج شده و معرف ماهیت اصلی علامت مربوطه، شدت نسبی خطر و سطح آسیب احتمالی می باشد.

۴- نشان ویژه یا سمبل اعلان ایمنی: یک مثلث متساوی الاضلاع که در بخش میانی آن یک علامت تعجب بکاررفته است.

۵- کادر اعلان خطر: کادر اصلی تابلو یا اتیکت ایمنی است که در قسمت بالای آن بوده معمولاً متشکل از کلمه اعلان و سمبل اعلان ایمنی می باشد و به نحوی رنگ اصلی تابلو یا اتیکت را نیز در بر می گیرد.

۶- کادر پیام نوشتاری: قسمتی از تابلوی علامت یا اتیکت ایمنی که با کلمات یا عباراتی کوتاه، شرایط خطرناک خاصی را گوشزد کرده، عواقب و پیامدهای حاصل از آن را بیان نموده یا به مخاطبان دستورالعملی را ارائه می دهد.

۷- کادر تصویری: بخشی از تابلوی علامت یا اتیکت ایمنی که متشکل از توصیف و نمایش تصویری از خطر مربوطه بوده و برای مشخص کردن شرایط خطرناک بکار می رود یا روشهای اجتناب از قرارگیری در معرض خطر را به تصویر می کشد، الزام به انجام عمل یا اقدام خاصی را بیان می کند و یا حاوی یک دستورالعمل ایمنی می باشد.

۸- فاصله مشاهده ایمن: حداکثر فاصله ای که فرد بتواند تابلوی علامت یا اتیکت ایمنی مدنظر را با دقت لازم خوانده و فرصت انجام عکس العمل مناسب و یا پیروی از پیام ایمنی موجود در آن را داشته باشد.

تقسیم بندی تابلوهای علائم ایمنی: تابلوی علائم ایمنی براساس نوع پیام و بکارگیری رنگها به گروههای زیر تقسیم بندی می شوند:

- ۱- علائم خطر.
- ۲- علائم هشدار دهنده.
- ۳- علائم احتیاط.
- ۴- علائم دستورالعملهای ایمنی.
- ۵- علائم آگاه کننده.
- ۶- سایر علائم کاربردی از جمله: علائم خطرات بیولوژیکی، علائم خطرات تشعشعی، علائم نشاندهنده جهت، علائم ایمنی حریق، علائم ترافیکی و راهنمایی و رانندگی و علائم خروج اضطراری.

تقسیم بندی اتیکتهای ایمنی: اتیکتهای ایمنی به پنج گروه اصلی زیر تقسیم بندی می شوند:

- ۱- اتیکتهای خطر.
- ۲- اتیکتهای احتیاط.
- ۳- اتیکتهای هشداردهنده.
- ۴- اتیکتهای خطرات بیولوژیکی.
- ۵- اتیکتهای خطرات تشعشعی.

فصل دوم - مقررات مربوط به نحوه طراحی، ساخت و نصب تابلوی علائم و اتیکتهای ایمنی

ماده ۱- تابلوی علائم و اتیکتهای ایمنی ابزاری است برای پیشگیری از حوادث، آسیبها یا بیماریهای ناگهانی و غیرمترقبه برای کارگران یا افرادی که در

- معرض خطرات یا شرایط، تجهیزات و عملیات خطرناک محیطهای کاری قرار دارند که می‌بایست طبق مقررات این آیین‌نامه طراحی، ساخت و نصب شده و براساس موارد زیر بکار روند (نمونه‌هایی از این علائم در بخش ضمایم آورده شده‌است):
- الف - در علائم خطر باید از کلمه اعلان «خطر» در بالای علامت ایمنی استفاده شود و این علائم بایستی در مواقعی که خطر بسیار جدی افراد را تهدید می‌کند، بکار می‌روند که بیانگر موقعیتی است که بصورت بالفعل خطرناک بوده و بطور آبی و غیرمنتظره منجر به مرگ یا صدمات شدید و بسیار جدی به افراد خواهد شد. این علائم نشان دهنده یک خطر قطعی می‌باشد.
- ب - در علائم هشدار دهنده باید از کلمه اعلان «هشدار» در بالای علامت ایمنی استفاده شود که بیانگر موقعیتی است که بصورت بالقوه خطرناک بوده و در صورت عدم اجتناب می‌تواند منجر به مرگ یا آسیب‌دیدگی جدی به افراد شود. به طور کلی هرگاه احتمال وقوع خطری مابین سطوح «خطر» و «احتیاط» باشد، باید علامت ایمنی «هشدار» بکار گرفته شود.
- پ - در علائم احتیاط باید از کلمه اعلان «احتیاط» در بالای علامت ایمنی استفاده شود که بیانگر موقعیتی است که بصورت بالقوه خطرناک بوده و در صورت عدم پیشگیری، ممکن است منجر به ایجاد آسیبهای جزئی، خفیف و نه چندان جدی به افراد شود.
- ت - در علائم آگاه‌کننده باید از کلمه اعلان «توجه» در بالای علامت استفاده شود. این علائم بایستی بیانگر خطمشی ایمنی کارگاه برای حفاظت از منابع انسانی و مادی بوده و حاوی اطلاعاتی عمومی برای افراد باشد تا دچار سردرگمی و سوءتفاهم در برخی از موقعیتها نشوند.
- ث - محتوای علائم دستورالعملهای ایمنی باید بیانگر و یادآور آموزش دستورالعملهای عمومی مرتبط با کار ایمن بوده، روند انجام صحیح کار را به افراد گوشزد نموده و موقعیت و محل تجهیزات و ابزار ایمنی و کمکهای اولیه را نشان دهد. این علائم بایستی در محلهایی که نیاز به دستورالعملها و پیشنهادات عمومی در ارتباط با معیارهای ایمنی می‌باشد، بکار گرفته شود.
- ج - نصب علائم خطرات بیولوژیکی برای نشان دادن حضور بالقوه یا بالفعل خطر مواد و عوامل زیست محیطی که قابلیت به مخاطره انداختن سلامتی افراد و شیوع بیماریهای مسری را دارند و بر روی وسایل، تجهیزات، ظروف، اماکن و مواد آلوده به این عوامل، الزامی است.
- چ - نصب علائم خطرات امواج تشعشعی در موقعیتهایی که خطرات حاصل از تابش امواج ایکس، آلفا، بتا، گاما و یا سایر پرتوهای یونیزان که بر سلامت بدن اثر سوء و مرگبار دارند، وجود دارد و نیز بر روی تجهیزات، محتویات، محلها و وسایل و ابزاری که با این پرتوها آلوده شده‌اند، ضروری است.
- ح - علائم نشان دهنده جهت مجزای از علائم راهنمایی و رانندگی بوده و باید برای نشان دادن جهت مکانهای مختلف در کارگاه بکار روند.
- خ - علائم ایمنی حریق باید حاوی اطلاعاتی مربوط به امکانات و تجهیزات اطفاء حریق، نحوه کاربرد آنها در مواقع لزوم و راههای خروج اضطراری در زمان وقوع آتش‌سوزی باشند. در صورت استفاده از کلمه «حریق» به عنوان کلمه اعلان، بایستی در قسمت بالای تابلو بکار رود. علائم ایمنی حریق شامل علائم ترکیبی که کلمه اعلان آنها یکی از عبارات خطر، هشدار، احتیاط، توجه و یا سایر کلمات اعلان خطر، به همراه عبارات یا اشکال ایمنی مربوط به پیشگیری از آتش‌سوزی و حریق در پایین کادر اصلی می‌باشد، می‌شود.
- د - علائم ترافیکی و راهنمایی و رانندگی بایستی در کارگاههایی که در آنها وسایل نقلیه جابجا می‌شوند (طبق ضوابط مربوط به مقررات راهنمایی و رانندگی)، برای جابجایی ایمن این وسایل و حفظ سلامتی افراد پیاده‌رو در تمامی محل‌های مورد نیاز استفاده شوند.
- ذ - علائم خروج اضطراری باید به منظور راهنمایی و خروج سریع افراد در هنگام وقوع سوانح و حوادث در کارگاه‌ها به سمت مکانهای منتهی به مسیرها و دربهای خروج اضطراری از محل وقوع حادثه بکار روند.
- تبصره ۱- کاربرد اتیکتهای ایمنی پنج‌گانه مذکور در فصل اول مشابه علائم ایمنی هم‌نامشان می‌باشد.
- تبصره ۲- استفاده از هر یک از علائم فوق‌الذکر به جای دیگری ممنوع می‌باشد.
- ماده ۲- رنگهای بکاررفته در یک علامت ایمنی، معرف ماهیت اصلی علامت مربوطه و شدت و نوع خطری که افراد در معرض آن هستند، بوده و بایستی هر یک از رنگهای مشخص شده زیر بعنوان رنگ اصلی در تابلوی علائم و اتیکتهای ایمنی مربوطه بکار روند:
- الف - قرمز: به عنوان رنگ اصلی برای مشخص کردن تابلوی علائم و اتیکتهای خطر و نیز در مواقع لزوم بعنوان رنگ زمینه علائم ایمنی حریق.
- ب - نارنجی: بعنوان رنگ اصلی برای مشخص کردن تابلوی علائم و اتیکتهای هشداردهنده و نیز علائم ایمنی خطرات بیولوژیکی.
- پ - زرد: به عنوان رنگ اصلی برای مشخص کردن تابلوهایی علائم و اتیکتهای احتیاط.
- ت - سبز: به عنوان رنگ اصلی در علائم دستورالعملهای ایمنی، علائم مربوط به نشان دادن محل تجهیزات و امکانات کمکهای اولیه و علائم نشان‌دهنده جهت خروج اضطراری.
- ث - آبی: به عنوان رنگ اصلی در علائم آگاه‌کننده.
- ج - ارغوانی: برای مشخص کردن علائم خطرات تشعشعی و تابشی.
- تبصره - در مواردی که در قسمت کادر تصویری علائم ایمنی فوق‌الذکر از اشکال هندسی دایره و مثلث با رنگهای قرمز، آبی و زرد استفاده می‌شود (که ممکن است در برخی مواقع رنگ آنها با رنگ اصلی تابلوی علامت یا اتیکت ایمنی هم تفاوت داشته‌باشد)، در اینصورت:
- الف - اگر ممنوعیت از انجام عملی مدنظر باشد بایستی نشانه تصویری عمل مربوطه به رنگ سیاه روی یک دایره با زمینه سفید و حاشیه و خط مورب (از چپ به راست) به رنگ قرمز استفاده شود.
- ب - اگر الزام به انجام عملی مدنظر باشد بایستی نشانه تصویری عمل مربوطه به رنگ سفید روی یک دایره با زمینه آبی بکار گرفته شود.
- ج - در صورت نشان دادن وجود یک خطر خاص بایستی نشانه تصویری خطر مربوطه به رنگ سیاه روی یک مثلث با زمینه زرد و حاشیه سیاه استفاده شود.
- بخش اول - مقررات مربوط به نحوه طراحی تابلوی علائم و اتیکتهای ایمنی

- ماده ۳- تابلوی علائم و اتیکت‌های ایمنی باید حاوی اطلاعات دقیق، کافی و آموزنده بوده و به راحتی قابل درک باشد. همچنین لازم است کلمه اعلان و کلمات و عبارات کادر پیام نوشتاری به زبان فارسی باشد.
- تبصره - در صورت لزوم استفاده از زبان و خط بیگانه بسته به تشخیص مسئولین اجرای این مقررات خواهد بود، لیکن رعایت اولویت خط فارسی بر خط بیگانه در کلیه تابلوهای علائم ایمنی الزامی است.
- ماده ۴- پیام نوشتاری روی تابلوهای علائم و اتیکت‌های ایمنی باید بیانگر محتوای علامت ایمنی و حتی الامکان کوتاه و مختصر و فقط حاوی جزئیات ضروری بوده و از چند کلمه محدود و کلیدی نیز تجاوز نکند. این پیام بایستی ساده، گویا، صریح و روشن بوده، به آسانی قابل خواندن باشد و به سهولت و به موقع به مخاطبین منتقل گردد.
- تبصره - عبارات کادر پیام نوشتاری علائم ایمنی باید حتی الامکان معرف و بیانگر پیشنهادات و راهکارهایی با جملات مثبت باشد تا جملات منفی.
- ماده ۵- دوباره نویسی و تکرار مطالب کادر نوشتاری تابلوی علائم ایمنی ممنوع است.
- ماده ۶- به جهت اینکه ممکن است در برخی مواقع کارگران یا افرادی که در معرض خطرات قرار می‌گیرند بی‌سواد بوده و یا با زبان کاربردی بر روی علائم آشنایی نداشته باشند، استفاده از تصاویر در کنار متون و کلمات الزامی است، مگر در مواردیکه به تشخیص مسئولین مربوطه، ضرورتی در بکارگیری تصویر وجود نداشته باشد.
- ماده ۷- تصاویر بکاررفته باید به شکل ساده، قابل درک و سازگار با بقیه قسمتهای تابلوی علامت یا اتیکت رسم شوند.
- تبصره ۱- به منظور درک بهتر علائم و اتیکت‌ها باید حتی الامکان اشکال گرافیکی مشابه بدن و دست و پای انسان، اشیاء، قسمتهایی از ماشین آلات و یا شمای کلی ماشین مربوطه را بکار برد.
- تبصره ۲- در نمایش تصویری بخشی از بدن انسان، باید حتی المقدور عضو یا اعضای که در معرض خطر بوده یا درگیر انجام کار و یا خطر خاصی می‌باشند، نشان داده شوند.
- ماده ۸- در تمامی مواردی که لازم است در یک علامت ایمنی بیش از یک تصویر انسانی به کار برده شود، برای تمرکز بر روی تصویری که در موقعیت خطرناکتری می‌باشد و به منظور جلب توجه مخاطبین، باید آن را بصورت توپر ترسیم نمود.
- تبصره ۱- برای ترسیم فردی که حضور وی برای تکمیل تصویر ضروری بوده ولی مستقیماً با خطر سروکار ندارد، باید از همان فرمت توخالی استفاده شود.
- تبصره ۲- در مواقعی که هر دو تصویر انسانی بکاررفته در علامت ایمنی در معرض خطرات یکسانی می‌باشند، باید با استفاده از تصاویر گرافیکی مناسب به گونه‌ای آنها را طراحی نمود که قابل تمیز و تشخیص از یکدیگر باشند.
- ماده ۹- برای نمایش ماشین آلات یا اجزای آنها به منظور نشان دادن کامل جزئیات گرافیکی باید از تصاویر توخالی استفاده کرد، بخصوص در مواقعی که نمایی از تصویر انسانی در مجاورت ماشین آلات رسم شده باشد. همچنین برای نشان دادن اهمیت بیشتر یک جزء و یا برجسته نمودن خطرات خاص آن، باید در طراحی ماشین، جزء مدنظر را با خطوط ضخیم تری نسبت به بقیه خطوط ترسیم نمود.
- ماده ۱۰- در مواقعی که یک خطر کلی توسط ماشین آلات موجود می‌باشد و یا کل بدن در معرض خطر خاصی قرار می‌گیرد، لازم است کلیات ماشین مربوطه یا شمای کلی بدن انسان به تصویر کشیده شود. در سایر موارد، در نمایش تصویری بدن انسان و ماشین آلات باید تا حد ممکن وارد جزئیات گردید تا مخاطبان بتوانند عضو در معرض خطر در بدن انسان و یا جزء تولیدکننده خطر در ماشین آلات را به سهولت تشخیص دهند، بخصوص در مواردیکه نمایش کلی ماشین آلات یا شمای بدن انسان بوضوح بیانگر موقعیت و طبیعت خطر مربوطه نباشد.
- ماده ۱۱- در کلیه علائم و اتیکت‌های ایمنی باید از توضیح متنی در قسمت کادر پیام نوشتاری استفاده شود، مگر اینکه تصویر بکاررفته به اندازه کافی گویا و بیانگر خطر و یا پیام مربوطه باشد. در هر صورت عبارات توضیحی ارائه شده بر روی تابلوی علائم و اتیکت‌ها بایستی در کادری جداگانه قرار گیرد، به گونه‌ای که روی سمبل و نشانه تصویری را نپوشاند.
- ماده ۱۲- در طراحی تابلوی علائم و اتیکت‌های ایمنی بایستی سعی شود هر تصویر نشان‌دهنده یک خطر بوده و از اشاره به چند خطر در قالب یک تصویر اجتناب گردد، مگر در مواردیکه خطرات، بسیار مشابه و در ارتباط با یکدیگر باشند.
- بخش دوم - مقررات مربوط به نحوه ساخت تابلوی علائم و اتیکت‌های ایمنی
- ماده ۱۳- کلیه تابلوهای علائم ایمنی، بایستی دارای گوشه‌های گرد و ضخیم بوده و فاقد لبه‌های تیز، تراشه، گره و یا سایر برآمدگی‌های برنده باشند.
- ماده ۱۴- تابلوی علائم ایمنی باید در مقابل ضربه مقاوم بوده و جنس آنها و روکش‌هایشان به گونه‌ای باشد که طبیعتاً طول عمر و ماندگاری بالایی داشته باشد.
- ماده ۱۵- پایه‌های نگهدارنده بکاررفته برای نصب تابلوها باید از جنسی بادوام ساخته شده و جهت جلوگیری از هرگونه خطر سقوط از استحکام لازم برخوردار بوده و در مقابل نیروهای وارده استاتیکی و دینامیکی احتمالی دارای مقاومت لازم باشد.
- تبصره - در مور تابلوهای موقت، الزامی به استفاده از مصالح مقاوم نیست، اما رعایت نکات ایمنی ضروری می‌باشد.
- ماده ۱۶- تهیه تابلوی علائم و اتیکت‌های ایمنی بر روی سطوح شیشه‌ای و یا سایر سطوح شکننده ممنوع است مگر آنکه از جنس شیشه‌های نشکن بوده یا دارای شبکه محافظ داخلی باشند.
- ماده ۱۷- استفاده از مصالح قابل احتراق مانند چوب، کاغذ و پلاستیک‌های با قابلیت اشتعال سریع، در ساخت تابلوهای ایمنی دارای ادوات الکتریکی ممنوع بوده و سیم‌ها و تجهیزات مربوطه باید دارای روکش و عایق مناسب باشند.
- ماده ۱۸- طول و عرض تابلوی علائم ایمنی بایستی با هم متناسب بوده و در ضمن اندازه آنها با در نظر گرفتن فاصله مشاهده ایمن و متناسب با موقعیت ماشین آلات، ابزار، تجهیزات و سایر وسایل کاربردی در کارگاه باشد.

ماده ۱۹- استفاده از تابلوها و اتیکتهای عمودی نسبت به نمونه‌های افقی آن ارجحیت دارد، اگرچه بکارگیری نمونه‌های افقی نیز در صورت اقتضای شرایط قابل قبول می‌باشد.

بخش سوم - مقررات مربوط به نحوه نصب تابلوی علائم و اتیکتهای ایمنی

ماده ۲۰- کلیه تابلوهای علائم ایمنی بایستی به نحو مطمئن در محل‌های مدنظر نصب شوند.

ماده ۲۱- در نصب تابلوها جهت اتصال آنها به پایه باید از بسته‌های مخصوص به همراه پیچ و مهره‌های گالوانیزه مربوطه استفاده نمود که سرو ته پیچ و مهره‌ها و یا سایر وسایل و ادوات مخصوص بستن و محکم کردن این تابلوها، بایستی به نحوی جایگذاری شوند که ایجاد خطر نکنند.

ماده ۲۲- بطور کلی حد زیرین ارتفاع تابلوهای علائم ایمنی که ممکن است از زیر آنها عبور و مرور افراد صورت گیرد نباید کمتر از ۲/۱ متر از سطح زمین باشد، مگر در موارد خاصی که به اقتضای شرایط و به تشخیص مسئول ایمنی کارگاه بتوان ارتفاع کمتری برای آن در نظر گرفت، لیکن ارتفاع کمتر نباید باعث ایجاد مخاطره برای افراد شود.

ماده ۲۳- کلیه تابلوهای علائم ایمنی باید در محلی نصب شوند که در هر موقع از شبانه‌روز برای کارگران و افراد در معرض خطر، به سهولت قابل دید باشند.

تبصره ۱- تابلوهای علائم ایمنی برحسب شرایط و با توجه به نوع کاربرد و محل نصب آن باید بصورت روزرنگ، شبرنگ و یا ساخته شده از مواد بازتابنده نور بوده و یا دارای لامپ روشنایی باشد.

تبصره ۲- در صورتی که بر اثر عدم وجود روشنایی کافی در محیط کار، تابلوهای علائم نصب شده به راحتی قابل رویت نباشند، لازم است بصورت جداگانه از وسایل روشنایی مناسبی استفاده شود.

تبصره ۳- در هیچ یک از تابلوهای علائم ایمنی نمی‌توان از نورپردازی غیرالکتریکی همچون شعله آتش استفاده کرد، مگر در موارد خاص مانند پالایشگاههای مواد نفتی و با کسب مجوز از مسئولین اجرایی ذیربط.

ماده ۲۴- تابلوی علائم و اتیکتهای ایمنی بایستی در محل نصب‌شده از آسیب‌های احتمالی، خراشیدگی و سایش، امواج ماورای بنفش، گرد و غبار، پاشش مواد شیمیایی و روغن‌ها، رنگ پریدگی و سایر آسیب‌ها محافظت شوند. در صورتیکه ناگزیر به استفاده از تابلوی علائم یا اتیکتهای ایمنی در شرایط فوق‌الذکر باشد، باید در تهیه و ساخت آنها از مواد مقاوم استفاده شود.

ماده ۲۵- پایه‌ها، لوله‌ها، بست‌ها، پیچ و مهره‌ها و صفحات تابلوی علائم ایمنی باید در مقابل خوردگی و زنگ زدگی محافظت شوند.

ماده ۲۶- تابلوهای علائم ایمنی باید تا حد ممکن نزدیک به خطرات مربوطه و در فاصله مشاهده ایمن نصب گردند، به نحوی که مخاطب فرصت انجام عکس‌العمل و اقدام مناسب را داشته‌باشد.

ماده ۲۷- نصب بیش از ۳ تابلو از علائم ایمنی مختلف، در یک مکان و در مجاورت یکدیگر ممنوع می‌باشد. (وجود تابلوهای علائم ایمنی فراوان و بیش از اندازه موجب بی‌اعتنایی و عدم بذل توجه کافی مخاطبین می‌گردد).

ماده ۲۸- تابلوهای علائم ایمنی بایستی در معابر و گذرگاههای منتهی به محل خطر بطور مطمئن نصب شوند تا افراد قبل از ورود به محل خطرناک و مواجهه با آن از وجود خطر احتمالی مطلع شده و اقدامات احتیاطی و پیشگیرانه را به انجام رسانند.

ماده ۲۹- نصب تابلوی علائم ایمنی در محل‌های خطرناک مانند لبه پرتگاه‌ها، انبارها، محل‌های عبور و مرور، محل ذخیره مواد خطرناک و سایر مکان‌هایی که احتمال وقوع حادثه را داشته‌باشد، الزامیست.

ماده ۳۰- نصب تابلوی علائم ایمنی بر روی تیرهای برق یا درختان، صخره‌ها و سایر عناصر طبیعی و نیز در محل پنجره یا درب، روزنه‌ها، بازشوها و

نورگیرها، کانال‌های تهویه و همچنین در مسیرهای عبور کارگران مانند: پلکان‌ها، نردبان‌ها و راه‌های خروج اضطراری که مانع عبور و مرور افراد می‌گردد، ممنوع بوده، همچنین نصب آنها باید به گونه‌ای باشد که هیچ بخشی از سطح یا پایه آنها مانع استفاده از هر نوع پله فرار و خروجی‌ها نگردد.

ماده ۳۱- ترسیم تابلوهای علائم ایمنی با رنگ و یا مواد دیگر بطور مستقیم روی دیوار یا سایر عناصر ساختمانی و طبیعی مانند درخت و صخره بصورتی که قابل برچیدن نباشد، ممنوع است.

ماده ۳۲- چیدمان وسایل و ماشین‌آلات درون کارگاهی بایستی به نحوی باشد که مانع رویت کامل تابلوهای علائم ایمنی نگردد.

ماده ۳۳- قرارگرفتن هرگونه مانعی درمقابل تابلوی علائم ایمنی در محوطه بیرونی و بازکارگاه از جمله: درخت، بوته، علف هرز و پوشال، وسایل نقلیه، ابزار و ماشین‌آلاتی که منجر به عدم دید کامل این تابلوها می‌شوند، ممنوع است.

ماده ۳۴- تابلوهای علائم ایمنی باید به گونه‌ای نصب شوند که احتمال هرگونه سقوط و یا جابجایی آنها بصورت کنده‌شدن، لرزش یا چرخش توسط جریان هوا و یا کارکرد دستگاه‌ها وجود نداشته‌باشد.

ماده ۳۵- در نصب تابلوهای علائم ایمنی باید از ایجاد سکوها، سوراخ‌ها و درزهای غیرمعمول که محل جمع شدن گرد و غبار و بوجود آمدن لانه پرندگان و انبار تجهیزات و وسایل اضافی شود، اجتناب کرد.

ماده ۳۶- بر روی تابلوهای علائم ایمنی و یا در نزدیکی و مجاورت مکان‌هایی که این علائم نصب می‌شوند، نبایستی جملات یا عباراتی نوشته شود و یا پوسترها، اطلاعیه‌ها و اعلامیه‌ها یا پارچه نوشته‌هایی قرار گیرند که مانع دیده شدن تابلوی علامت ایمنی شده و یا مطالب روی آنها با مفهوم علامت ایمنی تناقضی داشته‌باشند.

ماده ۳۷- اتیکت‌ها بایستی در مواقع ضروری بر روی بخش‌های خطرناک ماشین‌آلات و تجهیزات، نصب و تا زمان حضور خطر بصورت دائمی بر روی آنها استفاده شوند. در سایر مواقع تنها بعنوان یک ابزار موقتی برای هشدار شرایط، ابزار، تجهیزات و تشعشعات خطرناک بوده و نبایستی آنها را به عنوان یک ابزار پیشگیری و هشدار کامل در نظر گرفت.

- ماده ۳۸- اتیکتهای ایمنی دائمی نصب شده بر روی موقعیت های خطر ساز و هشدار دهنده ماشین آلات بایستی از جنسی باشند که دوام کافی داشته و از رنگ ثابتی برخوردار باشند که انتخاب مواد مصرفی در تهیه آنها و نیز روش چسباندن آنها در محل های مورد نظر باید بر اساس شرایط محیطی و سایر مقتضیات مکانی که دستگاه مدنظر در آن قرار دارد، صورت پذیرد.
- ماده ۳۹- در مواقعی که از اتیکتها به عنوان ابزار موقتی برای هشدار خطر استفاده می شود، ضروری است سریعاً نسبت به علایم ایمنی دائمی در محل های مورد نیاز اقدام گردد.
- ماده ۴۰- در خصوص اتیکتهای بکاررفته بر روی دستگاهها و ماشین آلات، بایستی رنگ اصلی اتیکت ایمنی مخالف رنگ سطحی که بر روی آن چسبانیده می شود، باشد. در غیر اینصورت باید از اتیکتهایی استفاده شود که دارای خطوط حاشیه ای با رنگی مخالف با سطح مدنظر می باشند.
- ماده ۴۱- اتیکتها باید به محلی که تا حد ممکن و ایمن به خطرات مربوطه نزدیک بوده و بر روی موقعیتهای خطر ساز و هشدار دهنده ماشین آلات و یا در منطقه کنترل ماشین و با یک ابزار مناسب همچون: زنجیر، سیم و ریسمان آویخته شوند. در مواقع لزوم باید برای استحکام بیشتر در مکان مدنظر چسبانیده و یا آنها را پرچ نمود تا از جابجایی و گم شدن غیر عمدی آنها جلوگیری شود.
- ماده ۴۲- نصب بیش از حد اتیکتها بر روی ماشین آلات، بویژه در محل هایی که از ضرورت چندان بر خوردار نمی باشد، ممنوع بوده و بکارگیری بیش از ۷ اتیکت ایمنی در یک منطقه خاص از هر ماشینی مجاز نمی باشد، مگر در صورتیکه به تشخیص مسئولین مربوطه ماهیت کار با ماشین مربوطه اقتضای بکارگیری اتیکتهای بیشتری را بنماید.
- تبصره - در مواردی که با توجه به خطرات موجود بر روی دستگاه، تعداد اتیکتهای مورد نیاز بیش از ۷ عدد پیش بینی می شود، در مورد خطراتی که از اهمیت کمتری برخوردار بوده و در ضمن اتیکت گذاری هم نشده اند بایستی در کتاب راهنمای همراه ماشین آلات به آنها اشاره شود و همچنین باید از اتیکتی مبنی بر همین مطلب یعنی: « به کتاب راهنمای کاربران مراجعه نمایید.» بر روی دستگاه استفاده نمود.
- ماده ۴۳- کلیه سازندگان ماشین آلات مکلفند در هنگام تهیه اتیکتهای ایمنی نصب شده بر روی ماشین آلات، تاریخ تعویض آن را در حاشیه اتیکت مربوطه درج نمایند.
- تبصره ۱- کلیه کارفرمایان مکلفند قبل از به پایان رسیدن تاریخ مصرف درج شده بر روی اتیکتها نسبت به تعویض آنها از طریق کارخانه یا شرکت تولید کننده یا عرضه کننده ماشین آلات مربوطه و یا سایر مراجع ذیصلاح اقدام نمایند.
- تبصره ۲- در مواردیکه کارفرمایان نسبت به نصب اتیکتهای ایمنی جدید در محل های مورد نیاز بر روی ماشین آلات اقدام می کنند، مکلفند تاریخ تعویض اتیکتها را نیز مشخص نمایند.
- تبصره ۳- در صورتی که بر حسب شرایط، اتیکت ایمنی بکاررفته مدتی قبل از زمان انقضاء، ناخوانا شده و یا از بین رفته باشد، کارفرما مکلف است در اسرع وقت نسبت به تعویض آن و سفارش اتیکتی جدید اقدام نماید.
- فصل سوم - الزامات قانونی و وظایف کارگر و کارفرما
- ماده ۴۴- استفاده از تابلوهای علایم و اتیکتهای ایمنی در کلیه محلها، ماشین آلات و مکانهای که امکان حذف و از بین بردن و یا کنترل خطرات از سایر روشها (مثل: کنترلهای مهندسی، استفاده از سیستم های ایمن، حفاظ گذاری و ...) برای کارفرما مقدور نمی باشد، ضروری است.
- ماده ۴۵- نصب علائم و اتیکتهای ایمنی ذکر شده در این مقررات نمی تواند جانشین اقدامات لازم دیگر جهت کنترل و پیشگیری مانند نظارت های مهندسی، اصلاح روشهای کاری و ایجاد شرایط کار بی خطر شود، لذا کارفرمایان مکلفند کلیه موارد ایمنی را رعایت کرده و در صورت نیاز از علایم ایمنی استفاده کنند.
- ماده ۴۶- کارفرما موظف است نظارت نماید تا تابلوی علایم طبق مقررات در محل خود نصب و نگهداری شوند.
- ماده ۴۷- کلیه علایم ایمنی جدید و نیز علایم قبلی که قرار است جایگزین شوند، باید مطابق با مندرجات مفاد این آیین نامه باشند.
- ماده ۴۸- کارفرما مکلف است به نحو مقتضی آموزشهای لازم نسبت به مفهوم کلیه علایمی که در نقاط مختلف کارگاه نصب شده اند را به کارگران ارائه داده و نیز اقدامات احتیاطی و پیشگیرانه ای که در زمان مواجهه با علامتهای ایمنی برای جلوگیری از وقوع خطر ضروری می باشد را به آنان بیاموزد.
- ماده ۴۹- کلیه تولید کنندگان و فروشندگان تجهیزات و ماشین آلات داخل کشور و نیز وارد کنندگان ماشین آلات خارجی بایستی اطلاعاتی را که به درک بهتر مفاهیم اتیکتهای ایمنی کاربردی بر روی قسمتها و اجزای خطرناک و مورد نیاز ماشین آلات کمک می نماید را همراه مدارک راهنما، برگه های اطلاع رسانی، برشورها و کتابچه های دستورالعمل کار با آنها به خریداران ارائه نمایند.
- ماده ۵۰ - با توجه به جنس خاص اتیکتها، ارائه نسخه ای اضافی از اتیکتهای ایمنی کاربردی بر روی محصول یا دستگاه به همراه سایر مدارک مربوطه توسط تولید کنندگان داخلی الزامی می باشد.
- ماده ۵۱ - در مکانهایی که از علایم ایمنی، حفاظها و یا سایر ابزار حفاظتی مناسب بر روی ماشین آلات استفاده شده، الزامی به کاربرد اتیکتها نمی باشد.
- ماده ۵۲ - با تغییر شرایط و از بین رفتن احتمال خطر یا شرایط خطر ساز در کارگاه و یا پایان مراحل کار لازم است به منظور جلوگیری از گمراه شدن کارگران، علایم نصب شده، سریعاً بطور ایمن پوشانده شده و یا جمع آوری گردند.
- ماده ۵۳ - کارفرما مکلف است تابلوی علایم و اتیکتهای ایمنی را در زمانهای لازم تمیز کرده و به دقت از آنها نگهداری نماید تا محتوای آنها به آسانی قابل رؤیت باشد.
- ماده ۵۴ - کلیه کارگران موظف به حفظ و نگهداری از علایم ایمنی تهیه شده توسط کارفرما در حیطه وظایف و مسئولیتهای خویش می باشند.
- ماده ۵۵ - کارفرما مکلف است تابلوی علایم و اتیکتهای ایمنی را در مواقع لزوم، تعمیر و یا تعویض نماید.
- ماده ۵۶ - بازدید از تابلوها توسط مسئول مربوطه به منظور پایداری، استحکام و ایمنی تابلو و سازه آن باید حداقل در مراحل زیر انجام گیرد:
- الف - قبل از شروع به استفاده از آن

ب - پس از هرگونه تغییرات و ایجاد وقفه در استفاده از آن

ج - پس از وقوع باد شدید، طوفان، زلزله و عوامل مشابه که استحکام و پایداری تابلوها مورد تردید قرارگیرد.

ماده ۵۷ - درخصوص دربهای خروج اضطراری، این دربها بایستی با علامتهای خروج واضح و قابل رؤیت مشخص شوند و فاقد هرگونه نشانه یا علامتی غیر از علامت خروج باشند. همچنین دربهای مجاور دربهای اصلی خروج اضطراری که به سمت مسیرهای خروجی منتهی نمی شوند، بایستی مشخص شده و بر روی آنها از علایم نشان دهنده این امر استفاده شود.

ماده ۵۸ - از تاریخ تصویب و اجرای این آیین نامه، طراحی، چاپ، انتشار، واردات و ساخت هرگونه تابلوی علامت یا اتیکت ایمنی مربوط به کارگاههای مشمول قانون کار منوط به کسب مجوز از شورای عالی حفاظت فنی (مدیرکل بازرسی کار به عنوان دبیر شورای عالی حفاظت فنی) خواهد بود.

تبصره - نظافت، تعمیر و تعویض تابلوی علایم ایمنی در صورتیکه مغایرتی با مشخصات مجوز نداشته باشد، نیازی به اخذ مجوز جدید ندارد.

ماده ۵۹ - براساس ماده ۹۵ قانون کار جمهوری اسلامی ایران کارفرمایان مکلف به رعایت مفاد این آیین نامه بوده و کارگران نیز برابر تبصره ۲ ماده

فوق الذکر موظف به رعایت مفاد تابلوی علایم و اتیکتهای ایمنی می باشند.